

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Latinskoamerické integrační procesy a EU

Latin American Integration Processes and the EU

Student: Simona Čichoňová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Eva Kovářová

2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Simona Čichoňová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Latinskoamerické integrační procesy a EU**
Latin American Integration Processes and the EU

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Integrační procesy ve světové ekonomice
 3. Integrační procesy v Latinské Americe
 4. Vztahy vybraných integračních organizací Latinské Ameriky s EU
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- MAJEROVÁ, I. *Mezinárodní integrační procesy*. 1. vyd. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2007. 125 s. ISBN 978-80-7248-420-1.
WAISOVÁ, Š. a kol. *Regionální integrační procesy*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 507 s. ISBN 978-80-7380-232-5.
ZLÝ, B. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. 1. vyd. Brno: Tribun EU, 2009. 284 s. ISBN 978-80-7399-719-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Kovářová**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 11.05.2011

doc. Ing. Karel Škokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně.“

Datum 11.5.2011

.....

Simona Čichoňová

OBSAH

1. Úvod	6
2. Integrační procesy ve světové ekonomice	8
2.1 Motivy integrací	8
2.2. Základní větve ekonomické integrace	9
2.2.1. Globální ekonomická integrace	10
2.2.2. Regionální ekonomická integrace	10
2.2.3. Mezikontinentální integrace	12
2.3. Formy realizace ekonomické integrace	12
2.4. Regionální integrace ve světě	13
2.5. Stupně ekonomické integrace	15
2.5.1. Pásmo volného obchodu	15
2.5.2. Celní unie	16
2.5.3. Primární hospodářská unie	17
2.5.4. Rozvinutá hospodářská unie	18
2.5.5. Formativní hospodářská a měnová unie	18
2.5.6. Úplná (komplexní) hospodářská a měnová unie	19
2.5.7. Hospodářská a politická unie	19
2.5.8. Formy politické integrace	20
2.6. Faktory ovlivňující integraci na jednotlivých kontinentech	21
2.6.1. Integrační předpoklady v megaregionu Evropa	21
2.6.2. Integrační předpoklady v megaregionu Asie	22
2.6.3. Integrační předpoklady v megaregionu Afrika	23
2.6.4. Integrační předpoklady v megaregionu Amerika	24
3. Integrační procesy v Latinské Americe	25
3.1. Přírodní podmínky	26
3.2. Obyvatelstvo	26

3.3. Průmysl.....	27
3.4. Zemědělství	28
3.5. Ekonomické prostředí.....	29
3.6. Faktory ovlivňující integraci v Latinské Americe.....	30
3.7. Regionální ekonomická integrace v Latinské Americe.....	31
3.7.1. Latinskoamerické sdružení volného obchodu	32
3.7.2. Latinskoamerické sdružení pro integraci.....	33
3.7.3. Latinskoamerický ekonomický systém	34
3.7.4. Středoamerický společný trh	35
3.7.5. Karibské společenství a společný trh	37
3.7.6. Andské společenství	39
3.7.7. Jižní společný trh.....	40
3.7.8. Závěrem k latinskoamerickým integracím	42
4. Vztahy vybraných integračních organizací Latinské Ameriky s EU	43
4.1. Vývoj vztahů Evropy a Latinské Ameriky	43
4.2. Vztahy EU a Latinské Ameriky v současnosti	48
4.2.1. Schůzka v Praze 2009.....	48
4.2.2. Summit v Madridu 2010.....	49
4.2.3. EU a Latinská Amerika: globální hráči v partnerství.....	50
4.3. Evropská unie a Jižní společný trh	51
4.4. Evropská unie a Andské společenství	54
5. Závěr.....	57
Seznam použité literatury	59
Seznam zkratk.....	63
Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	64
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	65

1. ÚVOD

Současná světová ekonomika je složitý sociálně ekonomický systém, který se skládá z mnoha subsystémů vzájemně propojených mezinárodními ekonomickými vztahy. Vývoj jednotlivých segmentů světové ekonomiky je podmíněn zintenzivňujícím se procesem internacionalizace hospodářského života. Internacionalizace je proces trvalého a postupného propojování ekonomik ve světové ekonomice. Je to proces, který ústí ve vznik různých typů a forem integrací a seskupení.

Hlavním cílem této práce je charakterizovat integrační procesy v Latinské Americe a zhodnotit vztahy s Evropskou unií (EU) – konkrétně vztahy EU s Jižním společným trhem (MERCOSUR) a Andským společenstvím (ANCOM). V rámci tohoto cíle budou sledována historická východiska těchto vztahů a také jejich současná situace. Pozornost bude také věnována obchodu Evropské unie s danými seskupeními.

V teoretické části bude pozornost věnována integračním procesům ve světové ekonomice všeobecně. Budou charakterizovány motivy a příčiny integrací, rozdělení integrací na globální, regionální i mezikontinentální a jejich výhody. Pozornost bude věnována regionálním integračním seskupením na jednotlivých světových kontinentech. Dále pak budou vymezeny stupně ekonomické integrace: pásmo volného obchodu, celní unie, primární hospodářská unie, rozvinutá hospodářská unie, formativní hospodářská a měnová unie, komplexní hospodářská a měnová unie a stupeň nejvyšší - hospodářská a politická unie. Vymezení těchto stupňů je důležité, protože slouží k analýze intenzity a hloubky integračních procesů. Na konci teoretické části budou vymezeny předpoklady pro integraci na světových kontinentech.

Další část práce bude zaměřena na integrační procesy v Latinské Americe. Budou představeny faktory ovlivňující integraci v této oblasti, přírodní podmínky, obyvatelstvo, průmysl, zemědělství a ekonomické prostředí. Dále už bude část zaměřena na konkrétní regionální integrační seskupení v Latinské Americe a jejich vývoj. Jedná se o vybraná seskupení: Latinskoamerické sdružení volného obchodu (LAFTA), Latinskoamerické sdružení pro integraci (ALADI), Latinskoamerický ekonomický systém (SELA), Středoamerický společný trh (CACM), Karibské společenství a společný trh (CARICOM), Andské společenství (ANCOM) a Jižní společný trh (MERCOSUR).

Část praktická se bude zabývat vztahy vybraných integračních organizací Latinské Ameriky a EU. Velká pozornost bude zaměřena na historii těchto vztahů, protože se datují

již z dob kolonialismu a dodnes mají důležitý význam. Budou analyzovány vztahy v současnosti a také 2 poslední vrcholné schůzky představitelů z obou kontinentů. Budou představeny vztahy mezi EU a vybranými seskupeními Andským společenstvím a Jižním společným trhem, jejich základní strategické dokumenty a také jejich vzájemný obchod v současnosti, zejména postavení EU jako významného obchodního partnera, export a import a odvětvová struktura obchodu na obou těchto trzích.

2. INTEGRAČNÍ PROCESY VE SVĚTOVÉ EKONOMICE

Světová ekonomika je reálný sociálně ekonomický systém, který tvoří různé prvky a vazby mezi nimi (hlavně toky zboží, služeb a kapitálu, práce a informací vyplývající z mezinárodní dělby práce). Mezi hlavní prvky světové ekonomiky patří národní státy, mezinárodní organizace, integrační seskupení, velké tržní subjekty atd. Mezi těmito prvky existují různé vazby a toky politické, ekonomické (převážně toky obchodní, kapitálové a měnové) a další (Cihelková a kol., 1996; citováno in Cihelková a kol., 2008).

Integrační tendence jsou projevem dlouhodobých internacionalizačních procesů, prosazujících se ve světové ekonomice. Internacionalizace ekonomik je proces trvalého a postupného propojování ekonomik ve světové ekonomice, která se realizuje prostřednictvím stále se rozšiřující sítě mezinárodních vztahů. Je to integrační proces, který ústí ve vznik různých typů a forem integrací a seskupení.

Spolu s internacionalizací dochází k interdependenci, což je proces prohlubování vzájemné závislosti jednotlivých států a umožňuje přechod k takovým vztahům, které mají charakter ekonomické integrace.

Ekonomická integrace je tak procesem spojování a propojování stávajících národních ekonomik ve světové ekonomice, jehož cílem je postupné odstranění překážek volného pohybu zboží, služeb a výrobních faktorů.

2.1. MOTIVY INTEGRACÍ

Motivy regionální integrace odráží místní a dobové podmínky, které lze jen stěží zobecňovat. Tak, jak se vyvíjely konkrétní politické a jiné podmínky, měnily se i motivy regionální integrace, které nemusely být vždy ekonomického charakteru. Protože však snaha o prosperitu a ekonomický rozvoj společná všem národům světa, obecný podnět k regionální integraci je právě v ekonomické oblasti (Cihelková a kol., 2008).

Mezi motivy ekonomického charakteru patří velký počet různých očekávání, na úrovních makroekonomických i mikroekonomických. Dle Zlého (2006) je to například:

- velký společný trh umožňuje růst výroby, úspory z rozsahu a racionálnější využívání zdrojů,

- oslabení negativních vlivů z konjunkturního kolísání obchodních aktivit na světových trzích,
- pozitivní vliv integrací na technologický pokrok nejen v národních ekonomikách,
- efektivnější překonávání projevů cyklického charakteru vývoje tržních ekonomik založených na ziskových stimulech,
- výraznější vliv integrace na inovační procesy, zkvalitňování výrob a spotřeby,
- posílení ekonomické pozice dané integrované oblasti v rámci kontinentálního nebo světového trhu,
- rozšíření zdrojů, nová odvětví a výroby,
- posílení vyjednávacích pozic vůči třetím zemím a dalším organizacím.

Motivy vytváření integračních organizací nemusí být jen ekonomického původu. Mohou to být důvody politické i ideologické. Může jít i o to, aby se původně existující politická nebo politicko-vojenská spolupráce mohla stát východiskem pro pozdější přechod k integraci ekonomické nebo se ekonomickou integrací mají vytvořit předpoklady pro přechod k integraci politické.

Politická motivace ekonomické integrace vyplývá ze shodných nebo blízkých politických zájmů zainteresované skupiny států. Může také splývat s jejich ekonomickými zájmy (Zlý, 2006).

2.2. ZÁKLADNÍ VĚTVE EKONOMICKÉ INTEGRACE

Mezinárodní ekonomická integrace vyjadřuje těsnější a intenzivnější vazby mezi jednotlivými částmi světové ekonomiky (Cihelková a kol., 2002). Mezinárodní ekonomická integrace se dělí na tři základní větve:

- globální ekonomická integrace,
- regionální ekonomická integrace,
- mezikontinentální ekonomická integrace.

2.2.1. Globální ekonomická integrace

Globální ekonomická integrace je uskutečňována postupnou liberalizací mezinárodního obchodu, je založena na liberalizaci a je úzce spojena s globalizací, je chápána jako součást procesu globalizace.

Globalizace je akcelerující růst ekonomických aktivit probíhajících přes národní a regionální hranice. Projevuje se vzrůstajícím pohybem hmotných a nehmotných statků, služeb, majetkových práv a lidí skrze obchod, investice a migraci (OECD; citováno in Jeníček a kol., 2010).

2.2.2. Regionální ekonomická integrace

Regionální ekonomická integrace je chápána jako proces postupného propojování a spojování ekonomických celků v celky větší v jednotlivých regionech světové ekonomiky.

Prohlubování vzájemné ekonomické spolupráce je u regionální ekonomické integrace rychlejší a efektivnější než u globální ekonomické integrace. Regionální ekonomická integrace funguje jako jakýsi nástroj ke zvyšování regionálního růstu a konkurenceschopnosti. Malé země mohou využít přístup na trhy ostatních zemí a velké země mohou posílit svůj ekonomický vliv zejména nárůstem zahraničních investic v ostatních členských zemích (Honová, 2006).

Regionální integrace jsou územním projevem fragmentace či diferenciací, což je rozklad světové ekonomiky na menší hospodářské celky. Tato fragmentace se také označuje pojmem regionalismus či regionalizace (Majerová, 2007).

Základem regionalismu je region, představující územní celek se specifickými ekonomickými, politickými, kulturními a sociálními znaky. Z mezinárodního pohledu existují dle Cihelkové a kol. (2002) tyto typy regionů:

- makroregion
- region
- subregion

Makroregion je prostor s existencí jednoho vyspělého státu jako jádra, na kterém jsou závislé ostatní ekonomiky. Může jím být např. Japonsko, Rusko, Čína a USA.

Region je prostor vznikající na základě mezinárodních smluv, často má neformální charakter (Cihelková a kol., 2002). Je možno zde přiřadit integrační seskupení různých stupňů. V tomto případě lze regionalismus rozlišit na mělký a hluboký. Mělký regionalismus je charakteristický přijímáním společných opatření a kroků. Příkladem mělkého regionalismu je např. Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA), Asijsko-pacifické hospodářské společenství (APEC), Jižní společný trh (MERCOSUR), Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), Středoamerický společný trh (CACM) (Majerová, 2007). Regionalismus hluboký zahrnuje restriktce, které jdou mnohem dále a ovlivňují politiky jednotlivých členských států (Cihelková a kol., 2002). Příkladem je Evropská unie.

Subregion je růstová zóna regionálního typu, někdy nazývána přeshraniční růstová zóna nebo růstový trojúhelník. Je představován vzájemnou ekonomickou závislostí určitých částí několika ekonomik, způsobenou rozmachem migrace komodit, služeb a výrobních faktorů (Majerová, 2007). Příkladem subregionu je např. Severní růstový trojúhelník ASEAN zahrnující část Malajsie, Thajska a Indonésie, Jižní trojúhelník zahrnující část Malajsie, Singapuru a Indonésie, dále pak Karpatský společný trh zahrnující část Maďarska, Slovenska, Polska, Ukrajiny a Rumunska nebo pohraniční území Velké Číny zahrnující Čínu, Hongkong a Taiwan.

Výhody regionální ekonomické integrace

Většina seskupení se odehrává na úrovni regionální ekonomické integrace. Hlavním důvodem je, že regionální ekonomická integrace má oproti globální ekonomické integraci několik výhod.

Integrace slouží jako prostředek k rychlejšímu řešení problémů vlastního ekonomického rozvoje určité skupiny států a ke stabilizaci jejich postavení v mezinárodních vztazích. Prohlubování a rozšiřování vzájemné ekonomické spolupráce a integrace je u regionální integrace rychlejší a efektivnější, proto se většina integračních snah uskutečňuje na regionální úrovni. Regionální ekonomická integrace tak funguje jako určitý nástroj ke zvyšování regionálního růstu a konkurenceschopnosti na globálním trhu.

Prvotním jevem regionální ekonomické integrace je vytvoření vnitřního trhu. Malé země si od regionální ekonomické integrace slibují vykrytí všech svých produkčních omezení a zároveň přístup na trhy ostatních zemí a přilákání zahraničních investic. Velké země v ní spatřují cestu k posílení svého ekonomického vlivu, především prostřednictvím

nárůstu svých zahraničních investic v ostatních členských zemích. V rámci regionální ekonomické integrace mohou členské státy vůči třetím zemím prosadit opatření protekcionistického charakteru a také je možné přecházet k hlubším formám integrace.

2.2.3. Mezikontinentální integrace

Mezikontinentální integrace je integrace probíhající na více světových kontinentech, což ji výrazně přibližuje k integraci globální. Pokud ale bude posuzována z hlediska územního, je zřejmé, že se jedná o mnohem užší formu integrace než je integrace globální.

Podle Lebiezika a kol. (2007) se právě tato forma integrace může stát významným faktorem, který posiluje liberalizační trendy ve světové ekonomice. V tomto případě nedochází k hlubší formě integrace, ale spolupráce je pouze na úrovni pásma volného obchodu. Příkladem nejznámější mezikontinentální integrace je Organizace pro asijsko-tichomořskou spolupráci - APEC, která má 21 členů (APEC, 2011) či Dohoda regionální spolupráce okruhu Indického oceánu - IOR-ARC, mající 19 členů (Ministerstvo zahraničních věcí Jihoafrické republiky, 2011).

2.3. FORMY REALIZACE EKONOMICKÉ INTEGRACE

Integrační procesy probíhají různým způsobem, v různých formách a rozvíjí se do různé šíře i hloubky.

Z hlediska sféry národohospodářské je možno hovořit o integraci parciální (částečné), pokud se týká jen jedné sféry nebo několika málo úseků či sfér národních hospodářství. Pokud dochází k integraci všech sfér národního hospodářství, lze integraci označit jako univerzální (všeobecnou).

Podle odvětvového kritéria je možno členit integraci na vertikální (sektorovou), pokud se to týká pouze jednoho nebo několika vybraných odvětví, a na integraci horizontální, jde-li o všechna odvětví daných zemí (Zlý, 2009).

Podle institucionálního hlediska se integrace rozlišuje na mezistátní a nadstátní. Mezistátní integrace je představována společenstvím, ve kterém je plně zachována

suverenita zúčastněných států a jejich plnoprávné postavení v rozhodovacích procesech. Rozhodování je zde založeno většinou na konsensu nebo na formě hlasování, která se realizuje na základě jednomyslnosti a zaručuje každému účastníkovi právo veta (Zlý, 2006).

V nadstátní integraci členské země převádí část svých suverénních práv na společný orgán, na jehož rozhodnutí se aktivně podílejí. Zastoupení států ve společných orgánech nemusí být vždy rovnoprávné, hlasování může být založeno i na principu, který zvýhodňuje velké státy. Jakákoliv zvolená forma organizace nadstátního typu vzniká a uplatňuje se jen na základě demokratického a dobrovolného rozhodnutí integrujících zemí (Zlý, 2009).

Institucionální řešení integrační spolupráce je věcí volby, přesto je určitým způsobem ovlivňováno stupněm rozvinutosti integrace, např. pro úroveň pásma volného obchodu je uplatnitelná pouze mezistátní forma integrace.

2.4. REGIONÁLNÍ INTEGRACE VE SVĚTĚ

Současné integrační procesy se vyvíjí na globální i regionální úrovni. Na všech světadílech je možno zaznamenat celou řadu pokusů o regionální ekonomickou integraci. Podle světové obchodní organizace existuje více než 200 integrací na úrovni pásma volného obchodu (Lebiedzik a kol., 2007). Zde jsou hlavní regionální integrační seskupení podle kontinentů:

Afrika

- Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS) – 15 států
- Hospodářská a měnová unie západní Afriky (UEOMA) – 8 států
- Hospodářské společenství států střední Afriky (CEEAC) – 10 států
- Hospodářské a měnové společenství států střední Afriky (CEMAC) – 6 států
- Jihoafrická celní unie (SACU) – 5 států
- Rozvojové společenství jižní Afriky (SADC) – 15 států
- Východoafrické hospodářské společenství (EAC) – 5 státy
- Společný trh jižní a východní Afriky (COMESA) – 19 států
- Arabská unie Maghrebu (UMA) – 5 států

Amerika

- Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA) – 3 státy
- Středoamerický společný trh (CACM) – 5 států
- Karibské společenství a společný trh (CARICOM) – 15 států
- Sdružení karibských států (ASC) – 29 států
- Východokaribský společný trh (ECCM) – 7 států
- Andské hospodářské společenství (AEC) – 5 států
- Jižní společný trh (MERCOSUR) – 5 států
- Latinskoamerické sdružení pro integraci (LAIA) – 12 států

Asie

- Oblast volného obchodu sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN-AFTA) – 10 států
- Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci (SAARC) – 8 států
- Spojené arabské emiráty (UAE) – 7 států
- Rada pro spolupráci v zálivu (GCC) – 6 států
- Organizace států vyvážejících ropu (OPEC) – 12 států

Evropa

- Evropská unie (EU) – 27 států
- Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA) – 8 států (zaniká v roce 2006)
- Evropské sdružení volného obchodu (EFTA) – 4 státy
- Společenství nezávislých států (SNS) – 9 států
- Euroasijské hospodářské společenství (EAEC) – 5 států

Oceánie

- Jihotichomořské fórum (PIF) – 16 států
- Jihotichomořská dohoda o regionálním obchodě a hospodářské spolupráci (SPARTECA) – 16 států

2.5. STUPNĚ EKONOMICKÉ INTEGRACE

Technické vymezení stupňů integrace slouží hlavně k analýze intenzity, hloubky a šíře daných integračních procesů. Je však nutné podotknout, že v praxi žádný stupeň integrace v čisté podobě neexistuje a to proto, že v rámci příslušných dohod mezi státy jsou přijímána různá opatření, která často přesahují stanovený obsah teoretického stupně.

V 50. a 60. letech, kdy se poprvé začalo hovořit o teoretickém vymezení, byly vymezeny tyto stupně:

- pásmo volného obchodu
- celní unie
- společný trh
- hospodářská unie.

V dnešní době se však používá jiné vymezení a to hlavně z důvodů, že formulace „společný trh“ se ukázala jako zavádějící, protože byla používána v různých souvislostech, „hospodářská unie“ se rozvinula a navíc vznikl nový stupeň integrace – hospodářská a měnová unie. Dnešní vymezení je tedy následující:

- pásmo volného obchodu,
- celní unie,
- primární hospodářská unie,
- rozvinutá hospodářská unie,
- formativní hospodářská a měnová unie,
- komplexní hospodářská a měnová unie,
- hospodářská a politická unie.

2.5.1. Pásmo volného obchodu

Pásmo volného obchodu je nejnižší stupeň ekonomické integrace a je někdy označováno jako zóna volného obchodu. Ačkoli z názvu vyplývá, že se jedná o absolutně volný obchod, opak je pravdou. Jde o obchod omezený spoustou překážek, například cly a obchodními kvótami.

Dohody, které se týkají pásma volného obchodu, mohou být bilaterálního nebo multilaterálního charakteru.

Charakteristické znaky pásma volného obchodu:

- odstranění tarifních a netarifních bariér volného obchodu,
- uchování národních celních území,
- zachování nezávislé celní a obchodní politiky vůči třetím zemím (nesmí docházet k diskriminaci těchto neintegrovaných ekonomik),
- prokazování původů zboží, protože jeho pohyb je na daném integrovaném trhu volný.

Právě prokazování původu zboží je komplikujícím prvkem pásma volného obchodu, protože je administrativně náročný a složitý, v ekonomikách jsou různé přidané hodnoty, dochází k cenovým změnám na světových trzích apod.

Další problémem je alokace výrobních faktorů mezi integrovanými státy. Výrobní zdroje použité pro výrobu těch komponentů, pro které se používají materiály ze třetích zemí, se orientují na země s nízkými bariérami. Způsobuje to deformující výrobní strukturu a specializaci národních ekonomik odporující principu komparativních výhod. Za takových podmínek neexistují ani jednotná pravidla pro investování kapitálu.

Pásmo volného obchodu nemusí vždy nutně zahrnovat všechny komodity, ale ekonomiky se mohou orientovat jen na zboží průmyslového charakteru nebo na komodity určitého odvětví, některé komodity mohou být zcela vyloučeny. Provádí se určitá opatření např. pro unifikaci technických a zdravotnických norem, kontrola jakosti, zjednodušené odbavení apod.

Z ekonomického pohledu je třeba pásmo volného obchodu chápat jako výchozí stupeň pro další typy integrací pouze tehdy, je-li v rámci něj vytvořen institucionální rámec s orgány trvalého charakteru (Majerová, 2007).

Pásmem volného obchodu v praxi může být např. ESVO (Evropské sdružení volného obchodu) či NAFTA (Severoamerická dohoda o volném obchodu), i když některá tato seskupení překračují pásmo volného obchodu.

2.5.2. Celní unie

Tento stupeň integrace je vyšším typem integračního procesu. Dohody celní unie mohou být také bilaterální nebo multilaterální.

Charakteristické znaky celní unie:

- odstranění obchodních bariér,
- vytvoření jednotného celního území spojením národních celních území,
- nastolení společné celní politiky vůči ostatním zemím pomocí jednotného celního sazebníku,
- není třeba potvrzovat původ zboží, zboží pocházející z vnějšku stačí proclít jednou, poté je považováno za domácí,
- uskutečňování jednotné celní politiky,
- existence trvalých společných orgánů.

Zpočátku bylo na celní unii pohlíženo jako na izolovanou skupinu zemí, jejíž fungování není efektivní vůči třetím zemím, dnes se o ni uvažuje jako o integrujícím se seskupení do světové ekonomiky, které je ovlivňováno okolím a také jej ovlivňuje. Z tohoto pohledu tedy není možno hovořit o neefektivnosti. Jinou otázkou ale zůstává efektivní fungování konkurence, protože působení dalších ekonomických faktorů (mzdových, daňových, důchodových) ovlivňuje efektivní fungování trhu a snahy o jednotné ceny jsou tak značně omezené (Majerová, 2007).

Fungování celní unie v praxi potvrzuje několik seskupení, např.: bývalá celní unie ČR a Slovenska (před vstupem do EU), Společný jižní trh (MERCOSUR), Andské společenství (ANCOM), Jihoafrická celní unie (SACU) či Rada pro spolupráci v zálivu (GCC).

2.5.3. Primární hospodářská unie

Tento stupeň integrace bývá někdy označen jako společný trh a vyznačuje se následujícími charakteristickými rysy:

- od celní unie se liší tím, že odstraňuje nebo omezuje překážky, které brání volnému pohybu pracovních sil a kapitálu,
- koordinuje dílčí hospodářské politiky (hospodářská soutěž, sociální a pracovní oblast),
- nastoluje společné politiky (např. zemědělská a dopravní politika v ES).

V počáteční fázi hospodářské unie nemohou integrační opatření dosáhnout vyšší rozvinutosti, jsou značně omezená, neznamenají skutečně plné uvolnění pohybu výrobních faktorů a to ani v takové míře, v jaké je tomu u pohybu produktů celní unie (Zlý, 2006).

Primární hospodářská unie je základní typ a je tedy nejméně rozvinutá. Příkladem jsou Evropská společenství v 70. až 80. letech 20. století.

2.5.4. Rozvinutá hospodářská unie

Primární hospodářská unie se stává rozvinutou v době, kdy dojde k úplnému odstranění překážek (viditelných i neviditelných) pohybu zboží a výrobních faktorů.

Dalším charakteristickým znakem tohoto integračního stupně je dle Majerové (2007) samopohybující se mechanismus, zatímco v primární hospodářské unii převažuje politické hledisko fungování, v rozvinuté hospodářské unii se nevytváří žádné protekcionistické podněty pro stagnaci integrace či dokonce pro ohrožení organizace a její desintegraci.

Reálným příkladem tohoto stupně jsou Evropská společenství v 80. až 90. letech minulého století, kdy se vytvářel jednotný vnitřní trh ES. Členské země odstranily neviditelné překážky a vytvořily společenství bez vnitřních hranic. Zároveň tyto zkušenosti dokazují, že pokud má být integrace nestagnující a rozvíjející se, musí být nutně dosaženo minimálně tohoto stupně integrace i jako základu pro přechod na měnovou unii (Majerová, 2007).

2.5.5. Formativní hospodářská a měnová unie

Hospodářská a měnová unie je nejvyšší úrovní ekonomické integrace, je onou úrovní, kdy rozvinutá hospodářská unie vytvořila všechny nezbytné předpoklady ke svému „završení“, k přechodu ke konstituování měnové unie, respektive k doplnění hospodářské unie i unií měnovou (Zlý, 2006).

Formativní hospodářskou a měnovou unii je možno popsat pomocí charakteristických znaků, kterými jsou:

- existence jednotné měny (symetrická forma) nebo jsou uchovány národní měny (asymetrická forma), ale je určena jedna dominující centrální banka, která rozhoduje o měnové politice unie,
- společný měnový orgán na nadstátní úrovni,
- jednotná měnová politika.

Pro symetrickou formu platí, že systém vztahů, které jsou založeny na jednotné měně, může být různý – od volného až po politické zavedení. Praktickým příkladem symetrické formy je Evropská měnová unie EMU, která zavedla Euro jako jednotnou měnu a zřídila centrální banku, která emituje společnou měnu a koordinuje jednotnou měnovou politiku (Majerová, 2007).

Počáteční tvar hospodářské a měnové unie může být také založen na její asymetrické formě, kdy jsou uchovávány národní měny. Státy měnové unie se musí dohodnout na tom, která z národních centrálních bank bude dominující a bude tedy určovat měnovou politiku zemí.

2.5.6. Úplná (komplexní) hospodářská a měnová unie

Tento stupeň integrace zatím reálně neexistuje, ale dá se předpokládat, že postupným rozvojem EMU vznikne i úplná hospodářská a měnová unie.

Je charakteristická:

- rozšířeným okruhem vzájemně koordinovaných politik, tzn. přechod od společné měnové politiky k politice fiskální,
- sjednocování také ostatních politik (sociální, daňová, regionální apod.).

Dosažení nejvyšší úrovně ekonomické integrace samo o sobě dovršuje ekonomické předpoklady pro přechod k nějaké formě integrace politické.

2.5.7. Hospodářská a politická unie

Hospodářská a politická unie je nejvyšším stupněm integrace. Má ekonomický charakter, do kterého se promítá také charakter politický, protože žádný ekonomický integrační proces nemůže probíhat bez politické vůle zúčastněných ekonomik.

Hospodářská a politická unie může vzniknout jako doprovodný mechanismus ekonomické integrace (např. zavedení občanství EU).

2.5.8. Formy politické integrace

Institucionalizovaná forma politické integrace má čtyři podoby:

- politická unie,
- konfederace států,
- federativní stát,
- unitární stát.

Každá z těchto forem se liší svým způsobem fungování, postavením, pravomocemi a také působením jejich vrcholných orgánů. Zároveň nemusí platit, že jednotlivé stupně musí na sebe navazovat, některé mohou být přeskočeny nebo modifikovány.

Politická unie států je podle Majerové (2007) nejvolnější formou politického spojení založená na uchování suverénních států s jejich vlastními ústavami a orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní. Účastníci této unie se jen dohodnou na některých společných činnostech (např. obrana, zahraniční politika atd.).

Konfederace států jako vyšší forma politické integrace je založena na uchování suverenity států s jejich vlastními orgány, které se mezi sebou dohodnou na společných postupech v určitých oblastech a to stanoví do svých ústav. Konfедераční orgány pak budou vystupovat jménem svých členů vůči třetím zemím (Zlý, 2009).

Federace je nejvyšší reálně dosažitelná forma politické integrace. Předpokládá vytvoření společného státu s dělbou působností mezi ním a národními státy. Znamená to vytvoření úplně nového státu s právní působností. Jsou zde orgány i ústavy národní a federální (Majerová, 2007).

Unitární stát je nereálnou formou politické integrace a je založen na principu splynutí dříve samostatných států v jeden celek, který má jednu ústavu a jednotnou soustavu zákonodárných, výkonných a soudních orgánů, což znamená, že dosavadní suverénní státy zaniknou (Majerová, 2007).

2.6. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ INTEGRACI NA JEDNOTLIVÝCH KONTINENTECH

Každý kontinent má různé podmínky, které ovlivňují integraci. Mohou to být podmínky přírodní, sociální, ekonomické, politické, náboženské, kulturní apod. V následujícím textu se zaměřím na jednotlivé kontinenty.

2.6.1. Integrační předpoklady v megaregionu Evropa

V evropském megaregionu dosáhla ekonomická integrace nejvyšší intenzity na světě. Integrační aktivity zde rozvíjí Evropská unie, která je praktickým příkladem jediné nadstátní integrační organizace.

Problém evropské integrace, pokud je chápána jako celoevropská integrace, se dostává do souvislostí týkajících se vymezení evropského prostoru. Evropa je z geografického hlediska součástí Euroasie. Má řadu specifíků, např. rasové, kulturní, náboženské, politické, historické apod. Existují zde tři euroasijské celky – Rusko, Kazachstán a Turecko. Turecko je pokládáno za evropskou zemi a v koncepci evropské integraci se s ním proto počítá. Podobně je tomu tak i s Kyprem, který geograficky náleží k asijskému kontinentu. Specifickým problémem je geografické zařazení zakavkazských států (Gruzie, Arménie, Ázerbajdžán), které jsou střídavě považovány za součást evropského prostoru (Zlý a kol., 2004).

Politicky je Evropa dnes rozdělena na 43 států, které jsou značně různorodé v jejich územní velikosti, počtu obyvatel i ekonomické rozvinutosti.

Evropský kontinent oplývá zvláštnostmi, které se v jiných megaregionech objevují jen zřídka. Tyto zvláštnosti výrazně ovlivňují formování integračních sil. Evropské obyvatelstvo se skládá z mnoha národů s řadou větších i menších národnostních menšin. Výrazným rysem Evropy je, že státní útvary jsou většinou totožné s etnickým členěním kontinentu.

Řada komplikací integračního procesu v Evropě spočívá v tom, že zde žijí různé menšiny s jiným většinovým národem v jednom státu. Tyto menšiny (Baskicko, Čečensko apod.) se snaží o získání samostatnosti a to i násilnými prostředky.

Evropa se skládá z různých národních kultur, které jsou hodně odlišné, ale mají i mnoho společných rysů, které by integrace měla uchovat.

Evropa jako celek patří do skupiny nejrozvinutějších zemí světa. Patří mezi dominantní centra světové ekonomiky, která hrají významnou roli v rozvoji technického pokroku. Evropská integrace výrazně ovlivňuje integrační procesy ve světové ekonomice, přinejmenším tím, že vyvolává efekt napodobení. Tento efekt existuje především díky EU.

2.6.2. Integrační předpoklady v megaregionu Asie

Asie je kontinent s různorodými ekonomikami, které se liší rozlohou, počtem obyvatel, ekonomickou silou a úrovní, ale také náboženskými, kulturními a sociálními zvyklostmi. Tyto předpoklady komplikují formování procesů regionální integrace. Přírodně se tento kontinent nachází ve všech podnebných páslech – od arktického až po tropický, což znamená různorodé podmínky pro ekonomický i sociální rozvoj. Kontinent je nadměrné velikosti – přes 44 mil. km² (asi 30 % plochy Země) s téměř 4 mld. obyvatel (což je přes 60 % světové populace). Politicky je Asie také různorodá. Jsou zde režimy demokratické i autoritativní, feudální struktury, rozvinutý kapitalismus či socialisticky orientované tržní ekonomiky (Majerová, 2007).

Asijské státy jsou zajímavé svou velikostní strukturou. Jsou zde obrovské státy jako Čína a Indie i malé státy např. Kuvajt, Omán, Katar apod. Čína a Indie představují hlavní produkční zdroje a obrovský trh, jehož velikosti nemůže dosáhnout žádná další integrace subregionálního typu (Zlý a kol., 2004).

V asijském megaregionu nejsou vytvářeny reálné předpoklady pro vytvoření celokontinentální integrace. Hlavním faktorem je existence velkých států (Čína, Indie).

Co se týče stupňů regionální integrace v Asii dosahuje pouze pásma volného obchodu, výjimečně dosáhne na celní unii. I v těchto případech integrace nejsou plně rozvinuté a mají různá omezení. I velmoci (Čína, Japonsko) nepodporují hlubší integraci. Nejrozvinutější formou integrace je Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN-FTA), které vytváří pásmo volného obchodu, ale vzpírá se označení integrace. Kolektivismus a kooperatismus, které jsou vlastní asijským národům, se prosazují hlavně v národním rámci a až v druhé řadě v rámci mezinárodním, tedy i v rámci integrací (Zlý a kol., 2004).

Hlavní rozdíly v asijském megaregionu jsou v ekonomické síle jednotlivých států, jejich rozvinutosti. Rozhodující vliv má stále pracovní faktor (Čína) než faktor kapitálový (Japonsko).

2.6.3. Integrační předpoklady v megaregionu Afrika

Afriku lze oddělit na dvě od sebe odlišné části: na severní (saharskou) Afriku s arabskými státy a na subsaharskou Afriku s převážně černošským obyvatelstvem.

Integrační procesy v Africe jsou ovlivňovány různými faktory a okolnostmi, nejdůležitějšími jsou přírodní podmínky, populační trendy a také ekonomické aktivity tohoto kontinentu. Z ekonomického hlediska africké země trpí velkou makroekonomickou nerovnováhou, zahraniční zadlužeností, nedostatkem financí a vysokými obchodními bariérami (Majerová, 2007).

Afrika má poněkud nepříznivé přírodní poměry, které tak nevytváří dobré výchozí podmínky pro integraci. Přírodní podmínky ovlivňují i zemědělství, které je také na nízké úrovni. Afrika je nejteplejším kontinentem na světě. Jedním z hlavních faktorů, který ovlivňuje předpoklady k integraci je fakt, že mnoho afrických států nemá přístup k moři, což výrazně ovlivňuje možnosti obchodu s ostatními kontinenty.

Afrika má vysoký populační přírůstek, kterému bohužel neodpovídá tempo ekonomického či sociálního rozvoje. Má také vysokou hustotu zalidnění, což rovněž ztěžuje dosáhnout zlepšení v ekonomickém a sociálním postavení obyvatelstva jako celku. Obyvatelstvo zůstává ve velké míře na úrovni chudoby, fyzické bídy, hladu či infekčních nemocí, mnoho lidí je zde negramotných a i proto zde stále sílí sociální a politické napětí.

Vzdělaní lidé a odborníci, které Afrika potřebuje v posledních letech, odjíždějí za prací na jiné kontinenty.

Hlavním faktorem ovlivňujícím integrační tendence je velmi nízká ekonomická úroveň a všeobecná zaostalost Afriky jako celku. Tato zaostalost je zdůvodnitelná např. více než stoletou koloniální nadvládou některých evropských zemí, hlavně Velké Británie, Francie, Portugalska, Belgie, Španělska a Nizozemí. Kolonialismus vedl k odčerpávání zde vytvářených důchodů, měl vliv i na negramotné obyvatelstvo, nepřipravené na industriální rozvoj, který díky koloniím Afriku minul. S výjimkou Jihoafrické republiky se industrializace začala projevovat až po získání nezávislosti zemí v 60. a 70. letech 20. století. (Zlý a kol., 2004).

Africké státy jsou většinou malé ekonomiky, často nerozvinuté s nízkou ekonomickou výkonností i nízkou spotřební kapacitou. Afrika má nerostné a surovinové bohatství, přesto však ani tato odvětví nevytváří základnu pro potřebný ekonomický růst, zvyšování spotřeby a životní úrovně obyvatelstva. To samé platí i pro ekonomiku

v zemědělství, neodpovídající potřebám afrických obyvatel. Rozvoj těchto odvětví je významný, ale zároveň vytváří specifickou situaci, kdy jednotlivé africké ekonomiky si nevytváří trhy pro odbyt své produkce navzájem, tedy regionální trhy, ale mají své trhy mimo Afriku, hlavně v Evropě a Americe. Na těchto třetích trzích vstupují konkurenčně vůči sobě, oslabují své pozice a snižují efekty z národní specializace a účasti v mezinárodní dělbě práce.

2.6.4. Integrační předpoklady v megaregionu Amerika

Megaregion Amerika se skládá z 35 různě velkých států. Jejich poloha a seskupení do několika přirozených geografických oblastí již sama o sobě předurčuje možnosti integrací a skladbu jejich účastníků. Počty států v jednotlivých částech Ameriky jsou rozdílné, tři v Severní Americe, 7 ve Střední Americe, 13 v Karibiku a 12 v Jižní Americe.

Zvláštností tohoto megaregionu je jazykové hledisko, které vymezuje španělsko-portugalskou Latinskou Ameriku a anglosaskou Severní Ameriku. Jazykové rozdíly však nejsou překážkou integrace, jak dokazuje např. NAFTA, či členství Brazílie v MERCOSUR (Zlý a kol., 2004).

Dalším specifickým rysem je existence celoamerické politické instituce – Organizace amerických států OAS, založená v roce 1948. OAS není formou ekonomické ani politické integrace. Má podporovat politickou, hospodářskou, sociální a kulturní spolupráci, přispívat k upevnování míru, bezpečnosti a demokracie. Tím OAS vytváří přirozenou půdu pro realizaci myšlenky celoamerické integrace.

Nejvýznamnějším specifikem je ekonomická, vojenská a politická dominance USA. Spojené státy disponují výkonnou ekonomikou, schopností vědeckého a technického pokroku i schopností absorbovat výsledky tohoto pokroku. Jejich dominance se promítá v celé světové ekonomice a tím výrazněji se projevuje v americkém megaregionu. Ostatní státy se USA více či méně podřizují.

Kontinent Amerika je typický velkou ekonomickou nerovností a sociálními rozdíly mezi státy (USA a Kanada na jedné straně a ostatní státy na straně druhé), což ovlivňuje motivaci k integraci. Na americkém kontinentu existují reálně fungující integrační seskupení, i když každý stát v nich vidí nástroj pro řešení svých individuálních problémů, zájmů a cílů (Zlý a kol., 2004).

3. INTEGRAČNÍ PROCESY V LATINSKÉ AMERICE

Latinská Amerika je vymezena jako soubor amerických států ležících jižně od kontinentální hranice Mexika s USA a skládá se ze Střední Ameriky, Karibiku (Západní Indie) a Jižní Ameriky. Toto území má 22,6 milionů km² (tvoří téměř polovinu rozlohy amerického kontinentu) a 580 mil. obyvatel.

Obrázek 3.1. Latinská Amerika

Zdroj: převzato z <http://www.latinonutrition.org/HealthInfo-LatinAmericanDietPyramid.htm>

Latinská Amerika byla původně kolonizována latinskými národy, především Španěly a Portugaly, kteří podle Smělikové (2010) dali většině obyvatelstva Latinské Ameriky jazyk a také jednotný kulturní ráz.

Tabulka 3.1. Základní charakteristika vybraných států Latinské Ameriky

Stát	Hlavní město	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel (2010)
Argentina	Buenos Aires	2 780 090	40 519 000
Bolívie	La Paz	1 098 580	10 426 000
Brazílie	Brasília	8 512 000	193 253 000
Chile	Santiago	736 900	17 190 000
Kolumbie	Bogota	1 138 910	45 512 000
Kostarika	San José	51 100	4 764 000
Dominikánská republika	Santo Domingo	48 730	9 874 000
Ekvádor	Quito	283 560	14 314 000
Jamajka	Kingston	10 991	2 717 000
Mexiko	Ciudad de Mexico	1 972 550	108 627 000
Paraguay	Asunción	406 750	6 402 000
Peru	Lima	1 285 220	29 552 000
Uruguay	Montevideo	176 220	3 357 000
Venezuela	Caracas	912 050	29 183 000

Zdroj: vlastní zpracování z <http://www.imf.org/external/country/index.htm>

3.1. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

V Latinské Americe převažuje tropické a subtropické klima, jižní část leží v mírném podnebném pásu. Ve vlhkých tropech jsou tropické deštné pralesy (Amazonský deštný prales, zabírající více než 7 milionů km², je největší na světě). Ve střídavě vlhkých tropech jsou savany (Brazílie, Kolumbie, Venezuela). Nejúrodnější je Laplatská nížina, kde jsou černozemní stepi.

Nejvyšší horou celého amerického kontinentu je Aconcagua (6 959 m. n. m.). Západní pobřeží lemují Andy, kde je 40 vyhaslých a 55 činných sopek, proto je zde intenzivní sopečná činnost. V oblasti je také časté zemětřesení, jelikož je zde rozhraní oceánské a pevninské litosférické desky.

3.2. OBYVATELSTVO

V Latinské Americe žije 580 milionů obyvatel (rok 2009). Obyvatelstvo je typické svou pestrou rasovou strukturou s velkým počtem míšenců. Současná populace je

výsledkem několik století trvajících procesu míšení původního indiánského obyvatelstva s evropskými kolonisty a s potomky černých otroků z Afriky (Směliková, 2010).

Míšenci (mestici, mulati a zambové) tvoří více než 50 % obyvatelstva Latinské Ameriky. V Mexiku, Kolumbii a Venezuele převládají mestici, kteří jsou nejpočetnější skupinou v Latinské Americe. Běloši tvoří přes 30 % obyvatelstva a převládají v Argentině, Uruguayi a na Kostarice. 10 % obyvatelstva tvoří původní indiánské obyvatelstvo, které převládá v Ekvádoru, Peru a v Bolívii. Nejvíce černošského obyvatelstva žije v Brazílii, na Haiti, Dominice a na Barbadosu (Směliková, 2010).

Obyvatelstvo je velmi nerovnoměrně rozmístěno. Téměř 50 % obyvatelstva žije na 5 % území Latinské Ameriky. Nejvíce osídlená území jsou: Mexická náhorní plošina, jihovýchodní Brazílie a Laplatské pobřeží. Nejméně či téměř vůbec neosídlená území Latinské Ameriky (cca 50 % celkové rozlohy) jsou: Amazonie, Patagonie či pouštní oblasti.

Většina obyvatel žije v městech a metropolích, která byla založena evropskými osadníky. Historická centra těchto měst jsou v současnosti obklopena mrakodrapy a rušnými ulicemi. Často se stává, že chudé rodiny z venkova přicházejí do těchto měst s nadějí, že najdou práci, ale nakonec skončí v chudinských čtvrtích bez tekoucí vody, kanalizace či elektrického proudu (Směliková, 2010).

Na kulturu a život obyvatel má vliv náboženské vyznání. Převládá zde katolické vyznání. Vzdělání je poskytováno do 14 let zdarma, ale děti z chudých rodin do školy často nechodí, protože musí vydělávat peníze – příležitostnými pracemi, žebráním či kriminální činností.

3.3. PRŮMYSL

Latinská Amerika se strukturou svého hospodářství blíží rozvinutým tržním ekonomikám, ale modernizace je spojena s vysokou mírou zadluženosti zemí (země se řadí k nejvíce zadluženým zemím světa). Dominantním odvětvím průmyslu je zpracovatelský, který tvoří 85 % z celkové hodnoty produkce. Hlavními obory tohoto průmyslu jsou strojírenský (výroba automobilů v Brazílii a Mexiku), potravinářský, chemický a textilní (Směliková, 2010).

Těžební průmysl zaujímá okrajové postavení Latinské Ameriky, jeho produkty však jsou pro některé státy významnou složkou exportu. Těmito státy jsou např. Mexiko (ropa, rudy a barevné kovy), Venezuela (ropa, železná ruda), Brazílie (železná ruda), Chile (rudy a barevné kovy), Peru (rudy a barevné kovy), Bolívie (rudy a barevné kovy), Trinidad (ropa), Jamajka (bauxit), Kuba (ropa, barevné rudy).

3.4. ZEMĚDĚLSTVÍ

Sektor zemědělství a navazující potravinářský průmysl hraje v mnoha zemích klíčovou roli, vytváří zhruba 10 - 20 % HDP a zaměstnává kolem 30 % obyvatel (Traxler, 2008).

Hlavní složkou zemědělství je rostlinná výroba, která má monokulturní plantážní charakter. Z obilnin se zde pěstuje převážně pšenice a kukuřice. Hlavními exportéry kukuřice jsou Brazílie, Argentina a Mexiko, největším producentem pšenice je Argentina - hlavně laplatská oblast (Toušek a kol., 2008). Brazílie zabírá světové prvenství v produkci manioku. Celá Latinská Amerika vyniká v produkci banánů a cukrové třtiny a také je největším exportérem kávy (téměř 70 % světového exportu). Hlavními zeměmi pěstujícími kávu jsou Brazílie, Kolumbie a Mexiko (Směliková, 2010).

Země Latinské Ameriky jsou známé výrobou a exportem drog. Hlavní drogou je kokain. Kokainovník se pěstuje hlavně v Peru, Bolívii a Kolumbii. Kokain se ilegálně vyváží zejména do USA a Evropy. Výnosy obchodu s drogami předčí obchod s ostatními zemědělskými produkty, jeho potlačení je však velmi těžké.

V živočišné produkci převládá chov skotu (Argentina, Brazílie, Uruguay) a rybolov (Peru a Chile).

Více než polovina Latinské Ameriky je zalesněna, největší plochu a těžba dřeva náleží Brazílii. Současným problémem je však rapidní úbytek lesních ploch, zejména v důsledku výstavby nových sídel, komunikací či žárového zemědělství¹ (Směliková, 2010).

¹ Žárové zemědělství je zemědělství, které získává ornou půdu vypalováním lesního porostu.

V Latinské Americe podle odhadů z konce 20. století zmizelo okolo 4,1 mil. ha lesů ročně². Největší úbytky lesních ploch lze zaznamenat v Brazílii, v Mexiku, ve Venezuele, v Ekvádoru a v Paraguayi (Toušek a kol., 2008).

3.5. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

Pro Latinskou Ameriku je charakteristický velký rozvojový potenciál zastoupený inovačním a vědeckotechnologickým potencionálem a již zmíněnými přírodními zdroji. V 80. letech byly problémem mnohé ozbrojené konflikty, vysoká míra inflace a také vysoké zadlužení zemí. Poté však došlo k uklidnění politické situace a k realizaci mnoha hospodářských reforem, založených na změně strategie industrializace, strukturálních reformách, privatizaci a liberalizaci obchodu. Zavádění těchto reforem však vyvolalo finanční krizi a zhoršily se tak i životní podmínky obyvatel (Lebiedzik a kol., 2007).

Příkladem finanční krize je např. Mexiko či Brazílie. Krize je datována od roku 1994, kdy došlo k devalvaci mexického Pesa o 100 %, což vyvolalo velký pokles hodnot akcií na burze i dalších měn (např. brazilský Real v roce 1997) v Latinské Americe. Poté se podařilo snížit míru inflace³ a region se tak mohl dále rozvíjet (Cihelková, 2002).

V současnosti existuje v Latinské Americe řada problémů např. velká závislost na vnějším prostředí (převážně na USA a Číně), deficit obchodní bilance či vysoká míra zadluženosti zemí (viz Tabulka 3.2.).

² Kácením lesů dochází ke snižování okysličování atmosféry, ke snižování odběru oxidu uhličitého z atmosféry a tím k uvolňování vázaného uhlíku, což má za následek posilování skleníkového efektu. Kácení tropických pralesů má dopady i na biodiverzitu, zvyšování prašnosti a změny teplot a také je ohrožena existence domorodých kmenů (zejména indiánských kmenů v Amazonii).

³ Inflace v Brazílii poklesla z více než 2 000 % v roce 1994 na 3 % v roce 1998. HDP dosahoval v roce 1996 – 97 přírůstků okolo 3 %.

Tabulka 3.2. Makroekonomické ukazatele vybraných států Latinské Ameriky (2010)

Stát	Míra inflace (%)	Míra nezaměstnanosti (%)	HDP na obyvatele v běžných cenách (USD)	Saldo běžného účtu platební bilance (v mld. USD)	Veřejný dluh (% HDP)
Argentina	10,7	8,0	8 663	6,016	52,2
Bolívie	1,7	-	1 839	1,247	37,8
Brazílie	5,0	7,2	10 470	-51,822	66,8
Chile	1,7	9,0	11 587	-1,360	7,6
Kolumbie	2,4	12,0	6 220	-7,545	35,7
Kostarika	5,6	6,9	7350	-1,475	29,5
Dominikánská republika	6,9	14,0	5 152	-3,493	29,0
Ekvádor	4,0	8,6	4 295	-0,466	13,7
Jamajka	12,7	12,5	5 055	-1,058	135,7
Mexiko	4,2	5,0	9 243	-11,364	45,2
Paraguay	4,6	5,3	2 681	-0,208	17,1
Peru	1,7	8,0	5 195	-2,063	25,4
Uruguay	6,5	7,0	12 129	-0,021	55,9
Venezuela	29,2	8,6	9 773	22,219	34,8

Zdroj: vlastní zpracování z <http://www.imf.org>

3.6. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ INTEGRACI V LATINSKÉ AMERICE

V Latinské Americe převažují příznivé faktory, které ovlivňují integrační procesy, a proto je zde relativně velké množství integračních organizací. Základy těchto integrací pochází hlavně z 60. let 20. století. Poté došlo ke stagnaci nebo i dočasným zastavováním integrační spolupráce, ale po organizačních úpravách v 70. a 80. letech se pak v 90. letech prosadila nová vlna integračních aktivit spojená s revitalizační fází, která trvá až dodnes (Zlý a kol., 2004).

Ve čtyřech oblastech Latinské Ameriky jsou jakási ohniska integrace s organizacemi rozvíjejícími své aktivity vedle sebe. Tyto organizace nevstupují do ekonomicky ani do politicky konkurenčních vztahů. Jedná se hlavně o Mexiko, dnes součástí NAFTA i dalších iniciativ širokého zaměření (Latinskoamerické integrační společenství ALADI, Latinskoamerický ekonomický systém SELA). Dále se oblast člení na přirozené subregiony – Střední Ameriku (dominantní postavení Středoamerický společný trh CACM), Karibik (dominantní postavení Karibské společenství a společný trh CARICOM) a pevninskou část Jižní Ameriky (s dominantním postavením 2 organizací –

Andské hospodářské společenství ANCOM a Jižní společný trh MERCOSUR) (Zlý a kol., 2004).

Předpoklady pro integraci středoamerických států jsou typické tím, že státy jsou malé, neexistují mezi nimi výrazně dominující ekonomiky a jsou etnicky příbuzné. Integraci může zpomalovat malá politická stabilita států. Karibská oblast je charakteristická malými ekonomikami s nízkou rozvinutostí a problémem při integračních procesech je rozdělení na anglofonní a frankofonní státy (Majerová, 2007).

Předpoklady pro integraci v Jižní Americe jsou hlavně vnitropolitické aspekty (vojenské vlády, revoluce) a také silné vnější vlivy (zejména USA a evropská integrace) (Waisová a kol., 2009).

3.7. REGIONÁLNÍ EKONOMICKÁ INTEGRACE V LATINSKÉ AMERICE

V poválečném období až do konce 80. let se v ekonomickém rozvoji Latinské Ameriky promítaly pozitivní i negativní vlivy vývoje světového hospodářství. V důsledku dekolonizačního procesu a vznikem rozvojových ekonomik se latinskoamerické země snažily o rovnocenné postavení s rozvinutými tržními ekonomikami v mezinárodních ekonomických vztazích. Mnohé země se v tomto období snažily o pokusy o levicovou socialistickou orientaci. Tyto pokusy byly doprovázeny zestátněním velkých podniků. Socialistický experiment se však, s výjimkou Kuby, ukázal jako neživotaschopný (Adamcová, 2001).

Po této dekádě stagnačního období měly latinskoamerické země špatnou výchozí pozici. Dopady ekonomických problémů z této doby téměř předurčovaly následující vývoj. Dlužnická krize v 80. letech, vysoká inflace, politická nestabilita režimů, dlouhodobé problémy s obchodní a platební bilancí a obrovské sociální rozdíly a s tím související problémy narůstající chudoby – to vše ovlivňovalo vnitřní situaci i zapojování do mezinárodní dělby práce. Také globalizace se nevyhnula tomuto regionu. Většina zemí tak dospěla k závěru, že je zapotřebí prosadit reformy, které by umožnily zlepšení výkonnosti ekonomik a efektivnější zapojení do mezinárodní dělby práce. Jednou z cest, jak toho dosáhnout, bylo oživení procesů regionální ekonomické integrace (Adamcová, 2001).

Žádné z integračních seskupení, které se státy v minulosti pokoušely realizovat, nedosáhlo vytýčených cílů. Většina seskupení totiž nezohledňovala reálnou situaci

ekonomik jednotlivých zemí a právě tohoto faktu si státy byly vědomy. Téměř všechna seskupení, o kterých bude podrobněji zmíněno dále, prošla během svého trvání vnitřními krizemi. Tyto krize měly za následek utlumení činnosti těchto seskupení a jen nepatrný vliv na liberalizaci regionálního obchodu (Adamcová, 2001).

Konec 80. let a počátek let 90. představoval nový impulz pro znovuoživení integračních aktivit v Latinské Americe a to díky celkové změně geopolitických a ekonomických podmínek. Hlavní roli v tomto oživení hrály Spojené státy americké, které se v 90. letech více zaměřily svou zahraničně-obchodní politiku (Cihelková a kol., 2002).

Dalším důvodem oživení integračních aktivit byl zrychlený proces internacionalizace světové ekonomiky. Tento proces zvýraznil slabiny států Latinské Ameriky a vytvářel tak stále silnější tlak na ekonomickou integraci. Země regionu byly nuceny opustit svou dosavadní orientaci na import a nahradit ji exportně orientovanou rozvojovou strategií. Tento přechod byl však velmi obtížný, protože výrobky předtím nebyly vystaveny konkurenci na světových trzích a také proto, že zde byl nedostatek domácího kapitálu pro uskutečnění restrukturalizace (Cihelková a kol., 2002).

Státy by tak měly i nadále pokračovat v nastoupeném trendu prohlubování integrace. Pokud by tak neučinily, je zde možné vyloučení ze světové ekonomiky a také další riziko vnitřních problémů.

V následujícím textu budou představeny nejvýznamnější integrační seskupení: Latinskoamerické sdružení volného obchodu, Latinskoamerické sdružení pro integraci, Latinskoamerický ekonomický systém, Středoamerický společný trh, Karibské společenství a společný trh, Andské společenství a Jižní společný trh.

3.7.1. Latinskoamerické sdružení volného obchodu

Integrační organizace Latinskoamerické sdružení volného obchodu LASVO, též ALALC (Asociación Latinoamericana de Libre Comercio) či LAFTA (Latin American Free Trade Association) vzniklo v roce 1960. Jednalo se o široké pojetí integrace v Latinské Americe.

Mezi členské země postupně patřily všechny jihoamerické země: Argentina, Brazílie, Chile, Paraguay, Peru a Uruguay, v roce 1961 přistoupil Ekvádor a Kolumbie,

v roce 1966 Venezuela a v roce 1967 Bolívie. Kromě těchto jihoamerických států bylo od počátku členem i Mexiko (Waisová a kol., 2009).

Výchozím cílem Latinskoamerického sdružení volného obchodu bylo odstranění dovozních cel a dalších obchodních překážek, která brzdila rozvoji vzájemného obchodu. Do roku 1973 mělo dojít k odstranění veškerých překážek a měla vzniknout zóna volného obchodu. Tento cíl se ale nepodařilo naplnit a termín byl posunut na rok 1980 (Waisová a kol., 2009).

Vývoj LAFTA byl omezován dvěma hlavními skupinami problémů. Dle Waisové a kol. (2009) se jednalo hlavně o organizační defekty a ekonomické a strukturální podmínky členských zemí. Členové LAFTA sami sebe rozdělili do skupin podle úrovně rozvoje a velikosti domácího trhu. Země s nejmenší rozvinutostí (Bolívie, Ekvádor, Paraguay, Uruguay) dostaly ochranná opatření, která měla chránit některá odvětví průmyslu, hlavně nová odvětví, která nedokázala konkurovat poněkud rozvinutým zemím (Argentina, Brazílie, Mexiko).

V roce 1969 pětice zemí Bolívie, Ekvádor, Peru, Venezuela a Kolumbie založily regionální organizaci Andský společný trh. Úmyslem bylo zrychlit integrační pochody, které v rámci LAFTA probíhaly pomalu a vymezit se tak vůči Argentině, Brazílii a Mexiku.

3.7.2. Latinskoamerické sdružení pro integraci

LAFTA bylo v roce 1980 reorganizováno a nahrazeno novým, flexibilnějším a méně ambiciózním uskupením Latinskoamerické sdružení pro integraci ALADI (Asociación Latinoamericana de Integración) nebo též LAIA (Latin American Integration Association).

Obrázek 3.2. ALADI

Zdroj: převzato z
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/93/Aladimap.png/250px-Aladimap.png>

Mezi členy ALADI, které funguje na principu mezivládní spolupráce, patří: Argentina, Bolívie, Brazílie, Chile, Kolumbie, Kuba, Ekvádor, Mexiko, Paraguay, Peru, Uruguay a Venezuela (ALADI, 2011).

ALADI má také ve svém programu odstraňování celních a obchodních překážek, které brzdí výměnu zboží. Funguje zde systém, podle kterého nesmí být žádná země diskriminovaná a má právo se připojit. Cílem sdružení není vytvoření ochrany integrovaného trhu, ale postupné otevírání mezinárodnímu obchodu. Soustředí se hlavně na podporu a koordinaci obchodu a na ekonomickou spolupráci mezi členskými státy (Zlý a kol., 2004).

3.7.3. Latinskoamerický ekonomický systém

Dohoda 27 států z roku 1975, kterou se vytvořil Latinskoamerický ekonomický systém SELA (Sistema Económico Latinoamericano), je považována za pokus o nejširší pojetí latinskoamerické ekonomické integrace. Tento systém lze definovat jako volnou mezivládní regionální kooperaci se zaměřením na podporu vytváření vhodných podmínek pro těsnější hospodářskou spolupráci a ekonomickou integraci. Hlavním cílem systému je urychlení ekonomického rozvoje (Zlý a kol., 2004).

Obrázek 3.3. SELA

Zdroj: převzato z <http://www.tiptopglobe.com/big-photo/sistema-economico-latinoamericano-2.jpg>

Mezi účastníky systému jsou tyto státy (celkem 28): Argentina, Bahamy, Barbados, Belize, Bolívie, Brazílie, Dominikánská republika, Chile, Kolumbie, Kostarika, Kuba, Ekvádor, Grenada, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamajka, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru, Salvador, Surinam, Trinidad a Tobago, Uruguay, Venezuela (SELA, 2011).

3.7.4. Středoamerický společný trh

Středoamerický společný trh CACM (Central American Common Market) byl založen 6.2.1960 3 státy – Guatemalou, Hondurasem a Salvadorem. Později přistoupily další státy: Nikaragua v roce 1960 a Kostarika v roce 1963. Cílem společného trhu bylo rozvíjení hospodářské spolupráce a vytvoření společného trhu mezi těmito zeměmi. Jádrem integrace tak nově neměla být politická spolupráce, ale spolupráce ekonomická (Zlý a kol., 2004).

Koncepce stojící v pozadí tohoto projektu byla podporována Hospodářskou komisí OSN pro Latinskou Ameriku (CEPAL), která byla založena v roce 1948. Tato komise se podílela na přípravě nové ekonomické politiky středoamerických zemí. Podle ekonoma

Prebische⁴ tato koncepce vycházela z přesvědčení, že latinskoamerické země by měly nastoupit cestu industrializace a ukončit závislost na vývozu zemědělských produktů, aby se mohly rozvíjet. Myšlenkou tohoto přístupu bylo, že dané státy mají příliš malé trhy, aby zde samotná industrializace byla úspěšná (Waisová a kol., 2009). Členské země Středoamerického společného trhu jsou územně i populačně malé státy⁵ a jejich ekonomická rozvinutost je úměrná rozvojovým zemím (Zlý a kol., 2004).

Středoamerický společný trh byl ve své době nejodvážnějším integračním pokusem v oblasti celé Latinské Ameriky. Bylo zde však několik zásadních překážek, které souvisely s rozpory mezi jednotlivými zeměmi. Jedním z nich byla zdrženlivost Kostariky a Panamy. Kostarika měla obavy z možných negativních hospodářských efektů, ale i přesto se do integrace nakonec začlenila v roce 1963. Panama se členem nikdy nestala.

V roce 1969 chtěla Kostarika spolu s Nikaraguou ze společného trhu vystoupit kvůli tomu, že je to pro ně ekonomicky nevýhodné, protože původně plánovaná vyvážená industrializace zvýhodňovala chudší země koncentrací průmyslu na úkor zemí bohatších. Kostarika nakonec v roce 1972 z CACM vystoupila (Browning, 1974; citováno in Waisová a kol., 2009).

Obrázek 3.4. CACM

Zdroj: vlastní zpracování z http://geoportal.alej.cz/_uploads/files/camerica.jpg

Rozvoj společného trhu byl později pozastaven a to hlavně kvůli špatným politickým poměrům v oblasti. Šlo hlavně o vnitropolitickou nestabilitu v některých zemích (kromě Kostariky byly v zemích autoritativní a sultánské režimy), občanské války v Nikaragui a Guatemale a také vojenský střet mezi Salvadorem a

⁴ Raúl Prebisch (1901 – 1986) – argentinský ekonom. V letech 1964 – 1969 byl generálním tajemníkem UNCTAD (Konference OSN o obchodu a rozvoji). Zaměřoval se na problematiku rozvoje států Latinské Ameriky.

⁵ Guatemala má rozlohu 108 000 km² a 14,01 mil. obyvatel, Honduras 112 000 km² a 7,47 mil. obyvatel, Nikaragua 129 000 km² a 5,74 mil. obyvatel a Salvador 21 000 km² a 5,82 mil. obyvatel.

Hondurasem (tzv. fotbalová válka⁶). Honduras pak z trhu vystoupil v roce 1972 a zavedl cla na dovážené zboží z ostatních členských zemí.

Od počátku 70. let se tedy CACM nacházel ve stavu vážné krize a v 80. letech prakticky přerušil své aktivity. K revitalizaci docházelo v 80. a 90. letech 20. století, kdy některé státy uzavřely dohody s jinými státy Latinské Ameriky. Revitalizace byla zahájena podpisem Generální dohody v roce 1991. Cílem dohody bylo vytvořit funkční celní unii (Waisová a kol., 2009).

3.7.5. Karibské společenství a společný trh

Karibik je rozsáhlá oblast s velkou skupinou ostrovních států v Karibském moři. Tyto státy mají podle Zlého a kol. (2004) velmi specifické podmínky pro rozvoj integrace - jsou typické svou malou územní rozlohou i malým počtem obyvatelstva a většinou také nízkou ekonomickou rozvinutostí s výjimkou těch států, které patří k turistickým centrům. Oblast tvoří samostatné státy, ale i řada závislých území. Důsledkem dřívějšího koloniálního postavení zemí je rozdělení těchto zemí do různých jazykových skupin (anglicky, francouzsky, holandsky a španělsky hovořící země).

Myšlenka integrace v této oblasti se datuje ještě z období kolonialismu, kdy byla spojena s existencí Britské západoindické federace z roku 1958. Součástí federace bylo 10 ostrovních koloniálních území. Myšlenka integrace byla spojena s vytvořením celní unie, ale v roce 1962 federace zanikla (Zlý a kol., 2004).

Zánik federace se stal východiskem pro nové podoby spolupráce a integrace. V roce 1965 tak vzniklo Karibské sdružení volného obchodu CARIFTA (Caribbean Free Trade Association). Jedním z problémů, se kterými se toto sdružení od počátku potýkalo, byla neujasněná státoprávní pozice území. Pouze Barbados, Guyana, Jamajka a Trinidad a Tobago byly v té době nezávislými státy, šest území byly asociované státy a Monserrat byl stále britskou kolonií. (Waisová a kol., 2009).

⁶ Fotbalová válka byl ozbrojený konflikt mezi Salvadorem a Hondurasem. Dlouhodobé napětí, panující mezi těmito státy, vyvrcholilo v roce 1970 v zápase na kvalifikaci mistrovství světa v Mexiku, kdy Salvador porazil Honduras. Salvador v té době měl totiž dvakrát více obyvatel než mnohem větší Honduras a v takto přelidněné zemi lidem chyběla půda a proto ji ilegálně zabírali v Hondurasu. Válka trvala jen 4 dny a podle odhadů zemřelo 2000 až 6000 lidí.

CARIFTA ve svých cílech i formě vycházela ze vzoru Evropského sdružení volného obchodu. Členská území byla zavázána liberalizovat vlastní obchod, ale zachovávala si vlastní obchodní politiku vůči třetím zemím (Waisová a kol., 2009).

Sdružení bylo od počátku považováno za základ pro následující vytvoření karibského společného trhu, a proto státy sdružení založily v roce 1968 Karibské společenství a společný trh CARICOM. Cílem byla podpora ekonomik členských států, koordinace zahraničních politik účastníků a spolupráce v sociální a humanitární oblasti. Byly tak vytvořeny základy spolupráce ve zdravotnictví, kultuře, výchově, dopravě a průmyslu. Integrace CARICOM lze označit jako přechod od celní unie k unii hospodářské (Zlý a kol., 2004).

Členy CARICOM jsou: Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Montserrat, Sv. Lucie, Sv. Kryštof a Nevis, Sv. Vincenc a Grenadiny, Surinam, Trinidad a Tobago.

Obrázek 3.5. CARICOM

Zdroj: převzato z <http://www.sonirodban.com/images/countries-images/caricom-nations.gif>

Integrace v 70. letech byla také poznamenána vnějšími vlivy i vnitřními rozpory. Projevila se hospodářská krize související s ropnými šoky v roce 1973 a 1979. V rámci CARICOM došlo ke změně mocenské rovnováhy a do pozice ekonomického lídra se dostal ropný Trinidad (Waisová a kol., 2009).

Poté dochází k přeměně charakteru Karibského společenství směrem k otevřenému regionalismu ve druhé polovině 80. let. K přeměně dochází hlavně kvůli světové liberalizaci obchodu a vytváření regionálních obchodních bloků. V roce 1989 se členské státy CARICOM dohodly na postupném vytvoření Jednotného trhu a hospodářství CARICOM (CSME) do roku 1993. K naplnění těchto cílů bylo zapotřebí provést reformu hlavních regionálních institucí. (Waisová a kol., 2009).

Fungování jednotného trhu bylo zahájeno 12 zeměmi v roce 2006, ale úplná implementace probíhá až od roku 2008. Původní CARICOM dosáhl pouze dosažení volného pohybu zboží, Jednotný vnitřní trh CARICOM je však rozšířen i na volný pohyb osob, služeb a kapitálu (CARICOM, 2011).

V roce 2004 byl vytvořen Karibský soudní dvůr, který dohlíží na implementaci a správnost aplikace smluvních závazků (Seaga, 2005; citováno in Waisová a kol., 2009). Právě praktická implementace smluvních závazků je hlavní překážkou současné karibské integrace. Jedním z hlavních problémů jsou nejednotná celní pravidla pro zahraniční dovoz. Členské státy usilují o zavedení měnové unie v rámci Jednotného vnitřního trhu. Státy ale mají příliš nízkou míru konvergence a velké rozdíly v úrovni mezd, úrokových sazbách a zadlužení. Harmonizace na legislativní i ekonomické úrovni však probíhá velmi pomalu (Waisová a kol., 2009).

CARICOM je největším regionálním blokem západní polokoule z hlediska počtu členů. Waisová a kol. (2009) považuje současný CARICOM za nejpokročilejší integrační uskupení západní polokoule ve smyslu liberalizace obchodu, služeb, osob a kapitálu. Podobně jako Středoamerický společný trh (CACM) se Karibské společenství a společný trh posunuje směrem k otevřenému regionalismu, jehož hlavním cílem je liberalizace vzájemného obchodu a posílení pozice na vnějších trzích a to hlavně prostřednictvím koordinace zahraničních obchodních politik.

3.7.6. Andské společenství

V 60. letech 20. století vzniklo Andské rozvojové seskupení – ADC (Andean Development Corporation), které se považuje za první čistě jihoamerické integrační seskupení. Zakládajícími členy byly tyto státy: Bolívie, Chile, Ekvádor, Kolumbie, Peru a Venezuela. Cílem byl koordinovaný rozvoj členských zemí pomocí různých integračních opatření a také napomáhání tehdejšímu Latinskoamerickému sdružení volného obchodu

LAFTA. V dalších letech pak došlo ke změně těchto cílů a celkovému pojetí Andského rozvojového seskupení (Zlý a kol., 2004).

Podpisem Cartagenské smlouvy v roce 1969 vzniklo Andské společenství ANCOM (Andean Community). Zakladateli byli Bolívie, Chile, Ekvádor, Kolumbie a Peru. Venezuela přistoupila až v roce 1973 a Chile vystoupilo v roce 1979. Andské společenství také prošlo několika krizemi a také byly oživeny integrační snahy v 90. letech a to hlavně revitalizací integračního programu. Dnes je jednou z nejvýznamnějších organizací v americkém megaregionu (Zlý a kol., 2004).

Cílem integrace byla liberalizace vzájemných obchodních vztahů na úrovni pásma volného obchodu a poté na přechod k celní unii. Dnes jsou aktuálními členy: Bolívie, Ekvádor, Kolumbie, Peru (viz. obrázek 3.3.). Venezuela vystoupila v roce 2005 z důvodu přihlášení do MERCOSUR.

Obrázek 3.6. ANCOM

Zdroj: převzato z
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/international_statistical_cooperation/document

3.7.7. Jižní společný trh

MERCOSUR bývá označován jako impuls, který oživil integrační tendence v Latinské Americe. Zahrnuje dva menší a dva důležité trhy Latinské Ameriky. Od počátku tyto země nekladly za nejdůležitější cíl integraci do většího ekonomického celku, ale protože největším problémem ekonomik byla hyperinflace, makroekonomická nerovnováha a absence demokratických prvků v politickém systému, prvotním cílem se

stala protiinflační politika, cenová stabilizační hospodářská politika a vytváření demokratických struktur.

V polovině 80. let podepsala Brazílie a Argentina (2 největší jihoamerické státy) protokoly integračního charakteru. Do té doby zde byla vzájemná nedůvěra a geopolitická rivalita mezi oběma státy (Waisová a kol., 2009). Navázaly tak bilaterální spolupráci v mnoha oblastech, např. doprava, metalurgie, potravinářství, kultura i postoj k vytvoření společné měny.

Společný jižní trh MERCOSUR⁷ byl vytvořen Asunziónskou dohodou 26.3.1991, kdy se k Argentině a Brazílii připojily Paraguay a Uruguay. Dohoda vstoupila v platnost 1.1.1995. V roce 2006 byla podepsána dohoda o členství Venezuely. MERCOSUR představuje 3. nejsilnější integrační blok z hlediska HDP na světě (Waisová a kol., 2009). Asociovanými členy s preferencemi přístupu na trh MERCOSUR jsou Bolívie, Chile, Peru, Ekvádor a Kolumbie.

OBRÁZEK 3.4. LOGO MERCOSUR

Zdroj: převzato z http://www.argentour.com/images/mercosur_flag.png

Cílem Asunziónské dohody bylo vytvoření společného trhu s volným pohybem zboží, služeb a výrobních faktorů a se společnou celní a obchodní politikou. Integrace je spojena i s postupnými kroky ke koordinaci dalších politik (dopravní politika, zahraniční obchod, průmysl, apod.). Aby integrace byla posilována, státy se zavázaly vystupovat koordinovaně při různých jednáních a také bylo rozhodnuto o harmonizaci legislativ členských států (Zlý a kol., 2004).

MERCOSUR si již od začátku vytýčil ambiciózní cíle. Bylo dohodnuto, že 1.1.1995 budou členské státy tvořit zónu volného obchodu a celní unii. Každá země měla předem stanoveny kroky, které musí do daného termínu splnit. Právě změna myšlení v procesu regionální integrace, liberalizace vzájemného obchodu a flexibilita je hlavním důvodem úspěšného fungování MERCOSUR (Cihelková a kol., 2002).

⁷ Název MERCOSUR vznikl ze španělského Mercado Común del Cono Sur. Portugalsky též MERCOSUL.

Obrázek 3.7. MERCOSUR

Zdroj: převzato z http://ec.europa.eu/trade/images/creative/header_mercosur.jpg

Společnému jižnímu trhu ekonomicky i populačně dominuje Brazílie, stejně jako váhou obchodních vztahů. Nejrozvinutějším státem je Argentina. Fungování trhu je zatíženo výraznými rozdíly mezi samostatnými členy, stálou existencí soupeřivosti Brazílie a Argentiny, ale také přijetím Venezuely.

3.7.8. Závěrem k latinskoamerickým integracím

V Latinské Americe existuje velké množství integračních seskupení. Společným rysem všech integračních seskupení jsou vnitřní krize v období 60. až 80. let. Většina těchto seskupení má také společné oživení integračních procesů v 80. letech různými ekonomickými reformami a opatřeními. Léta 90. lze proto považovat za nový integrační impuls, dle Cihelkové a kol. (2002) nazýván „renesancí integračních procesů“.

Za nejvýznamnější regionální integraci v Latinské Americe lze považovat Andské společenství, Karibské společenství a společný trh, Středoamerický společný trh a Jižní společný trh. V následující kapitole bude zkoumán vývoj vztahů Evropské Unie a Latinské Ameriky a konkrétně bude text zaměřen na seskupení Jižní Ameriky – Andské společenství a Jižní společný trh a jejich vztahy a obchod s Evropskou Unií.

4. VZTAHY VYBRANÝCH INTEGRAČNÍCH ORGANIZACÍ LATINSKÉ AMERIKY S EU

Vztahy mezi Evropou a Latinskou Amerikou byly v minulosti ovlivněny zejména španělskou a portugalskou kolonizací v období 16. – 18. století. Vliv států nezanikl ani po dekolonizaci, ale postupně se začal snižovat a úlohu částečně převzaly Spojené státy americké (Baar, 2006).

Vztahy EU s Latinskou Amerikou mají různé formy (Evropský parlament, 2011):

- multilaterální vztahy – např. vztahy se Skupinou z Ria,
- dvoustranné regionální vztahy – např. vztahy se Střední Amerikou, Andským společenstvím a Jižním společným trhem,
- dvoustranné dohody – např. dohody s Mexikem a Chile,
- pravidelné vrcholné schůzky hlav států a vlád obou regionů.

Cílem je posílit politické vazby, zintenzivnit hospodářské a obchodní vztahy, podporovat demokratický vývoj a hospodářský a sociální pokrok v zemích Latinské Ameriky a napomáhat k regionální integraci (Evropský parlament, 2011).

4.1. VÝVOJ VZTAHŮ EVROPY A LATINSKÉ AMERIKY

Vztahy mezi EU a zeměmi Latinské Ameriky mají své historické souvislosti. Latinská Amerika má mnoho obyvatel, kteří jsou potomky Evropanů, zejména Španělů a Portugalců, kteří kontinent v období 16. – 18. století kolonizovali. S rozpadem kolonií však vliv Evropanů nezanikl a to i přes výrazný vliv USA v posledních letech.

K poklesu zájmu evropských mocností přispěla 1. světová válka a také světová hospodářská krize v 30. letech 20. století. Největší předěl však představovala 2. světová válka, protože výsledkem bylo oslabení ekonomického potenciálu Německa a hospodářské potíže Velké Británie (Baar, 2006).

Hlavně po 2. světové válce se zde aktivně začaly projevovat právě Spojené státy, aby zabránily expanzi komunismu na americký kontinent. V 50. letech se znovu začal obnovovat obchod s Evropou, zejména toky zboží a investic. Největší pozornost ze strany

Evropy byla věnována největším ekonomikám, tedy Brazílii, Argentině a Mexiku (Baar, 2006).

Přístup evropských států k ekonomikám Latinské Ameriky byl však obtížný a nejednotný a nedařilo se koordinovat politiky k tomuto kontinentu. Po založení Evropského hospodářského společenství (EHS) v roce 1958 se objevil problém věcné náplně a kompetenčního vymezení vztahů k rozvojovým zemím. Země ACP⁸ získaly přednostní přístup k exportu do EHS (Evropského hospodářského společenství), ale země ostatní (zejména latinskoamerické země) neměly téměř žádnou šanci prosadit se na evropském trhu (Cihelková, 2003).

Během 60. let se postupně začala vyvíjet obchodní spolupráce a v malé míře také spolupráce hospodářská. Příčinou slabé spolupráce v tomto období byly nedemokratické režimy, nedostatek regionální integrace, silný vliv USA ve státech Latinské Ameriky, ale také vazby evropských států na jiné rozvojové země (Cihelková, 2003).

Intenzivnější vztahy mezi Evropou a Latinskou Amerikou začaly vznikat v 70. letech, kdy byl vytvořen tzv. mechanismus pro dialog. Tento mechanismus spočíval v každoročním setkávání představitelů Evropských společenství s latinskoamerickými velvyslanci akreditovanými v Bruselu. Byl zahájen politický dialog mezi Evropským parlamentem a latinskoamerickým Parlatinem v roce 1974 a také bylo Radou EHS a Komisí rozhodnuto o rozšíření kooperační politiky na země Latinské Ameriky (Cihelková, 2003).

EHS v té době udržovalo kontakty spíše s jednotlivými zeměmi. V roce 1974 uzavřelo Dohodu o obchodu s Uruguayí, o rok později Dohodu o obchodní a hospodářské spolupráci s Mexikem a také Brazílií. Jednalo se o kooperační dohody první generace, které jsou typické tím, že jsou zaměřeny na rozvojovou pomoc nebo nejzákladnější formy obchodní spolupráce. V roce 1976 pak byla poprvé v rozpočtu Evropských společenství vyčleněna položka na finanční a technickou spolupráci se zeměmi Asie a Latinské Ameriky (Baar, 2006).

⁸ ACP – African, Caribbean and Pacific countries, též AKT – země Afriky, Karibiku a Tichomoří.

V roce 1982 došlo mezi Argentinou a Velkou Británií k válce o Falklandy⁹, což se negativně projevilo ve vztazích mezi Evropou a Latinskou Amerikou. Členské státy EHS i USA se postavily na stranu Velké Británie a většina zemí Latinské Ameriky, po nastolení demokratických režimů, podpořila Argentinu, stejně jako Španělsko (v té době ještě nebylo členem EHS). Během 80. let se zvýšil tlak Evropských společenství na rozšíření vztahů s Latinskou Amerikou. Ve Střední Americe totiž docházelo ke mnoha politickým konfliktům. Evropský parlament se tomuto problému věnoval a poté odsouhlasil zvýšení finanční, potravinové i technologické pomoci těmto zemím (Cihelková, 2003).

Mezi EHS a státy Latinské Ameriky byly uzavřeny první dohody, které už neměly jen charakter dohod obchodních, ale šlo o dohody druhé generace. Tyto dohody zahrnují ekonomickou spolupráci založenou na společném zájmu. Dohodami druhé generace jsou:

- Rámcová dohoda o spolupráci mezi EHS a Brazílií (1982)
- Rámcová dohoda o spolupráci mezi EHS a Andským paktem (1983)
- Dohoda o spolupráci mezi EHS a zeměmi Všeobecné dohody o středoamerické hospodářské integraci a Panamou (1985)

Rozhodujícím faktorem obratu vůči rozvojovým zemím Latinské Ameriky bylo přistoupení Portugalska a Španělska k Evropským společenstvím v roce 1986. Tyto bývalé koloniální země včetně Velké Británie a Francie začaly intenzivně podporovat rozvoj vztahů s těmito zeměmi.

Koncem 80. let se ve státech Latinské Ameriky začala prosazovat politická stabilita a demokracie a zlepšovalo se i postavení ve světovém obchodě. Země, účastníci se integračních seskupení, usilovaly o další rozvoj. EHS si stále více uvědomovalo potřebu postavit nové základy ve vztazích s těmito zeměmi (Cihelková, 2003).

Přijetím Maastrichtské smlouvy v roce 1992 došlo ke vzniku společné zahraniční a bezpečnostní politiky, což mělo také vliv na zesílení vztahů mezi EU a státy Latinské Ameriky. Narůstal vzájemný obchod a zvyšoval se celkový objem evropských investic v těchto státech. Stabilní průměrné příspěvky na spolupráci dosahovaly výše 500 milionů EUR ročně (Cihelková, 2003).

⁹ Příčinou války o Falklandy (Malvíny) byla vnitropolitická a hospodářská situace v Argentině. Zdejší vláda potřebovala odvést pozornost od domácích problémů a rozhodla se vybojovat vítěznou válku. Generál Galtieri, který byl v čele vlády, očekával, že Britové se s okupací ostrovů smíří, ale nestalo se tak. Nakonec Velká Británie zvítězila. Po porážce v Argentině vypukly demonstrace, které přispěly k pádu vlády v roce 1983. Spory o Falklandy však trvají dodnes.

Mezi EU a státy Latinské Ameriky se rozvíjí spolupráce na vládní úrovni, ale i na úrovni měst, firem či univerzit. Objevuje se i další spolupráce v podobě nových fondů humanitární pomoci. Také Evropská investiční banka se podílí na financování rozvojové pomoci. Tyto nové přístupy jsou zahrnuty v dalších dohodách druhé generace a později v dohodách třetí generace (Cihelková, 2003).

Dohody třetí generace představují výrazný posun, protože zahrnují podmiňovací a evoluční doložky. Položka podmiňovací je předpoklad spolupráce založené na respektování demokratických principů a lidských práv, položka evoluční znamená, že doplnění nebo rozšíření smluvních ustanovení je umožněno po vzájemné dohodě. Dohody tak otevírají nové možnosti spolupráce ekonomické, průmyslové, technické, vědecké, environmentální a také v oblasti kontroly drog (Cihelková, 2003).

Kooperační dohody třetí generace byly podle Cihelkové (2003) uzavřeny se všemi latinskoamerickými státy, kromě Kuby, jednotlivě anebo v rámci regionálních seskupení:

- Rámcová dohoda o spolupráci s Brazílií (1992)
- Rámcová dohoda o spolupráci s Andským společenstvím (1993)
- Rámcová dohoda o spolupráci se středoamerickými státy (1993)
- Rámcová dohoda o spolupráci s MERCOSUR (1996)
- Rámcová dohoda o spolupráci s Mexikem (1997)

I přes tyto pokroky nebyla Komise spokojena s rozsahem vztahů s Latinskou Amerikou, proto vydala prohlášení o nutnosti prohloubení vztahů s Latinskou Amerikou, tzv. *EU a Latinská Amerika: současná situace a výhledy užšího partnerství 1996-2000*. Prioritami pomoci v oblasti politické a technické spolupráce Komise vymezila: podporu institucí a demokratického procesu, potírání chudoby a sociálního vyloučení, podporu ekonomických reforem a zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti. K těsnějším vztahům mělo docházet na úrovni subkontinentální, regionální a dvoustranné (Cihelková, 2003).

V roce 2005 chtěla Evropská komise obnovit svou strategii vůči Latinské Americe, proto Radě a Evropskému parlamentu navrhla obnovenou strategii, jejímž cílem bylo posílit strategické partnerství mezi Evropskou unií a Latinskou Amerikou. Komise analyzovala stávající problémy a poskytla doporučení, která by tomuto partnerství dala nový impuls. Navrhla zintenzivnit politický dialog mezi oběma regiony, stimulovat hospodářské a obchodní výměny, podporovat regionální integraci a boj proti nerovnostem

a svou politiku spolupráce a pomoci více přizpůsobit realitě Latinské Ameriky (Evropská Komise, 2005).

Benita Ferrero - Waldnerová, komisařka pro vnější vztahy a evropskou politiku sousedství, v roce 2005 prohlásila: „Rádi bychom posílili naše vzájemné porozumění a stávající partnerství mezi oběma regiony s cílem vytvořit dialog a nové příležitosti. Budeme-li spolupracovat, budeme lépe připraveni vypořádat se s problémy globalizace a prostřednictvím větší sociální soudržnosti, lepšího demokratického řízení a regionální integrace přispějeme k míru a stabilitě v regionu a k jeho vývoji.“

V následujících letech se Komise zaměřila na (Evropská komise, 2005):

- budování posíleného strategického partnerství na základě sítě asociačních dohod a dohod o volném obchodu, do kterého byly zapojeny všechny země regionu, a na prohlubování stávajících dohod s Mexikem a Chile;
- efektivnější zacílení politického dialogu s ohledem na zúčastněné strany, kterým by se posílil vliv obou regionů na mezinárodní scéně;
- rozvíjení dialogu o sociální soudržnosti a životním prostředí za účelem trvalého snížení nerovností a podpory udržitelného rozvoje. Komise navrhla, aby se v rámci příprav na vrcholnou schůzku mezi EU a Latinskou Amerikou každé dva roky pořádalo fórum o sociální soudržnosti a setkání ministrů životního prostředí;
- pomoc při rozvoji stabilního a předvídatelného rámce, který by latinskoamerickým zemím pomohl přilákat více evropských investic, jež následně přispějí k hospodářskému rozvoji. Komise vybízí Evropskou investiční banku, aby zahájila projekt *Facilita pro Latinskou Ameriku*, který bude prostřednictvím půjček podporovat vzájemné propojení sítí infrastruktur;
- zachování závazku Komise podporovat země Latinské Ameriky v boji proti drogám a korupci;
- zvyšování vzájemného porozumění prostřednictvím vzdělávání a kultury. Prioritou bylo vybudování společného prostoru pro vysokoškolské vzdělávání a Komise se zavázala, že bude na evropských univerzitách přijímat studenty z Latinské Ameriky.

4.2. VZTAHY EU A LATINSKÉ AMERIKY V SOUČASNOSTI

V současnosti jsou vztahy mezi oběma regiony stanoveny v dokumentu *Evropská unie a Latinská Amerika: globální hráči v partnerství*. Dokument je definován Evropskou komisí a je aktualizací předchozí strategie s názvem *Silnější partnerství mezi EU a Latinskou Amerikou* z roku 2005. Součástí strategických dokumentů na období 2007 - 2013 je také *Regionální programový dokument Latinská Amerika*, který se zaměřuje na spolupráci se zeměmi Latinské Ameriky v těchto oblastech (Eurostat, 2009):

- sociální soudržnost, snižování chudoby, nerovností a vyloučení,
- regionální integrace,
- investování do lidského kapitálu a vzájemného porozumění.

EU je v současnosti druhým největším obchodním partnerem a největším investorem v Latinské Americe. V posledních letech Evropská komise financovala více než 450 programů a projektů za více než 3 mld. EUR. Komise se zaměřuje na výzvy, které vznikají v důsledku světové hospodářské a finanční krize, klimatických změn a také na problematiku přistěhovalectví (Evropská komise, 2009).

Summity mezi EU a Latinskou Amerikou probíhají každé dva roky, ale schůzky nejvyšších představitelů se konají i několikrát v roce. Summitů již proběhlo šest: v Rio de Janeiru (1999), v Madridu (2002), v Guadalajaře (2004), ve Vídni (2006), v Limě (2008) a v Madridu (2010).

4.2.1. Schůzka v Praze 2009

V květnu 2009 se konala schůzka zástupců EU a Latinské Ameriky v Praze, kdy se setkali ministři zahraničních věcí EU se svými protějšky ze Skupiny Rio¹⁰. Cílem byla diskuze o nejdůležitějších problémech obou těchto regionů, zejména o dopadu hospodářské a finanční krize a o udržitelném přístupu k energetické bezpečnosti a změně klimatu. Po této schůzce se dne 14. května uskutečnila schůzka ministerské trojky se Střední Amerikou, uskupením MERCOSUR, Mexikem a Chile, jež projednávala zejména situaci v bilaterálních vztazích s těmito regiony a zeměmi.

¹⁰ Skupina Rio vznikla na základě deklarace Rio de Janeiro v roce 1986. Deklaraci podepsaly Argentina, Brazílie, Kolumbie, Mexiko, Panama, Peru, Uruguay a Venezuela. Skupina Rio nemá sekretariát nebo stálý orgán, ale každý rok probíhá summit hlav států.

Komisařka Benita Ferrero-Waldnerová v předvečer schůzky prohlásila: „Pražská schůzka bude příležitostí k oslavám desátého výročí intenzivního partnerství, které mezi našimi regiony existuje. Je třeba poznamenat, že Evropská unie a Latinská Amerika v posledních několika letech zaznamenaly důležitý pokrok. Úspěšná vrcholná schůzka v Limě v roce 2008, vyhlídky na uzavření jednání o dohodě o přidružení se Střední Amerikou, vytvoření strategického partnerství s Brazílií a Mexikem a vedení politického dialogu mezi oběma regiony ohledně důležitých oblastí, jakými jsou sociální soudržnost, životní prostředí a změna klimatu, jsou jen několika příklady, které mne utvrzují v mém přesvědčení. Naše základní programy spolupráce, které rovněž s ohledem na příští vrcholnou schůzku v roce 2010 dále postupně přizpůsobujeme, navíc odráží váhu našeho závazku vůči tomuto regionu. Rozhodli jsme se nadále pokračovat na cestě kupředu, a to obzvláště v době, kdy je řešení důležitých výzev možné pouze tehdy, spojíme-li naše síly.“ (Evropská komise, 2009).

4.2.2. Summit v Madridu 2010

Šestý summit, konající se v roce 2010 v Madridu, byl poznamenán ekonomickou situací v Evropě. Hlavním námětem summitu byla světová hospodářská krize. Mezinárodní situace byla složitější než byla v době předešlých schůzek. Když se konal první summit v Rio de Janeiru, překypovala EU prosperitou, zatímco většina zemí Latinské Ameriky zažívala těžké období. Situace se ale obrátila. Latinská Amerika, až na několik výjimek, světové krizi unikla, zatímco Evropa kráčí vstříc bolestným opatřením (Presseurop, 2010).

Evropské vlády zavádějí přísné úsporné plány a mezinárodní pomoc je jednou z jejich hlavních obětí. Hluboká krize, která postihla evropské ekonomiky, vyvolává v latinskoamerických zemích obavy, aby nezasáhla také vývoz směřující z této oblasti do Evropy (Presseurop, 2010).

Nejvýraznějším výsledkem summitu je uzavření několik let blokových dohod s Peru, Kolumbií a střední Amerikou (Kostarika, Salvador, Guatemala, Honduras, Nikaragua a Panama) a zahájení jednání s MERCOSUR (Brazílie, Argentina, Paraguay a Uruguay), která byla rovněž po dlouhou dobu zmrazena.

Diskutovalo se hlavně o multilateralismu, přistěhovalectví a energii, ale také o lidských právech, násilí páchaném na ženách a o diktaturách na obou kontinentech.

Výsledkem summitu je *Madridský akční plán* pro období 2010 – 2012. Tento plán je zaměřen na klíčové oblasti:

- věda, výzkum a inovace;
- trvale udržitelný rozvoj, životní prostředí, biodiverzita a energie;
- regionální integrace a propojenost na podporu sociálního začleňování a soudržnosti;
- migrace;
- vzdělávání a zaměstnanost na podporu sociálního začleňování a soudržnosti;
- celosvětový problém s drogami.

Summitu se však nezúčastnili někteří evropští zástupci, např. Angela Merkelová, Nicolas Sarkozy, David Cameron, Silvio Berlusconi, ale také zástupci Latinské Ameriky, např. Hugo Chavéz¹¹ a Raúl Castro¹².

4.2.3. EU a Latinská Amerika: globální hráči v partnerství

Vztahy mezi těmito regiony jsou vymezeny v dokumentu *EU a Latinská Amerika: globální hráči v partnerství*. Dokument, vypracován Evropskou komisí (2009), je stanoven na léta 2007 – 2013 a je zaměřen na 4 prioritní oblasti:

1. Zintenzívnění biregionálního dialogu

Zintenzívnit politický dialog v prioritních oblastech týkajících se globálních problémů, zejména makroekonomických a finančních otázek, bezpečnosti a lidských práv, zaměstnanosti a sociálních záležitostí, životního prostředí, změn klimatu, energetiky, vyššího vzdělávání, technologií a inovací. Rozvinout a posílit mechanismus pro koordinaci a spolupráci v boji proti drogám a otevřeně a pokračovat v probíhajícím dialogu o migraci, a to v souladu s globálním přístupem EU k migraci. Posílit vzájemné propojení a spolupráci v oblasti znalostí a inovací.

¹¹ Hugo Chavéz – venezuelský prezident od roku 1999

¹² Raúl Castro – kubánský prezident od roku 2008, mladší bratr Fidela Castra

2. Posílení regionální integrace a vzájemného propojení

Pokračovat v probíhajících jednáních o dohodách o přidružení a podporovat integrační snahy v regionu. Použít přístup „zdola nahoru“ za účelem podpory regionální integrace, a to posílením vzájemného propojení.

3. Posílení bilaterálních vztahů: více brát v úvahu různorodost

Plně využít stávající strategická partnerství (Brazílie a Mexiko), stávající dohody o přidružení (Chile a Mexiko) a dvoustranné dohody o spolupráci. Posílit dvoustranné vztahy s jednotlivými zeměmi, aby byla doplněna podpora regionálních uskupení ze strany EU.

4. Uzpůsobení a úprava programů spolupráce

Navrhnout programy spolupráce s Latinskou Amerikou za účelem dosažení nízkých emisí uhlíku, udržitelného růstu, zaměstnanosti a lepšího rozložení příjmů a za účelem snížení následků hospodářské a finanční krize. Využít probíhající přezkum programů spolupráce a přizpůsobit činnosti Komise v oblasti spolupráce různým potřebám, zejména:

- pokračovat se směřováním finančních zdrojů v rámci nástroje pro rozvoj a spolupráci na nejchudší země a na nejvíce ohrožené skupiny;
- zlepšit spolupráci zejména v oblasti sociální soudržnosti a regionální integraci, a to zaměřením programů na nově vznikající potřeby a zajišťováním hmatatelnějších výsledků;
- hledat možnosti posílení spolupráce v oblastech souvisejících se znalostmi a inovacemi, jako je výzkum a vyšší vzdělávání, věda, technologie a obnovitelné energie;
- podporovat v rozvojových programech a v programech spolupráce úvahy o změně klimatu (včetně boje proti odlesnění), zmírňování jejích dopadů i přizpůsobování se jim.

4.3. EVROPSKÁ UNIE A JIŽNÍ SPOLEČNÝ TRH

Evropská unie realizuje své vnější vztahy pomocí mezinárodních dohod. Vztahy mezi EU a MERCOSUR byly institucionalizovány rámcovou smlouvou z roku 1995, která položila základy politické spolupráce a jednání o zavedení volného obchodu mezi oběma

stranami. Na madridské vrcholné schůzce v roce 2002 zástupci EU a MERCOSUR obnovili hospodářská a obchodní jednání. Obě strany se dohodly na časovém harmonogramu a postupech vyjednávání a vymezily, co rámcově očekávají od budoucí dohody. Tato jednání nepříznivě zasáhla celosvětová hospodářská stagnace, a zejména krize v Argentině v letech 2001–2002 (Evropský parlament, 2011).

Na ministerské schůzce mezi EU a MERCOSUR dne 12. listopadu 2003 bylo rozhodnuto dokončit jednání o dohodě o přidružení a volném obchodu v říjnu 2004 v Lisabonu. Neúspěch této schůzky z října 2004 ukázal, že hlavní překážkou uzavření dohody je její část týkající se zemědělství. I přes povzbuzující impulzy z vrcholných schůzek v Guadalajaře, ve Vídni a v Limě nejsou jednání ani zdaleka před dosažením dohody. Podmínky pro znovuzahájení jednání a harmonogram práce jsou nyní vázány na pokrok v jednáních Světové obchodní organizace o liberalizaci obchodu (Evropský parlament, 2011).

Spolupráce mezi EU a MERCOSUR je vymezena v dokumentu s názvem *Regionální strategický dokument MERCOSUR 2007-2013*. Dokument poskytuje 50 milionů EUR. 10 milionů je určeno na dva projekty z předchozího období 2002 – 2006. Zbýlých 40 milionů EUR je určeno na podporu projektů ve třech prioritních oblastech:

1. Posílení institucí MERCOSUR (10 %),
2. Podpora MERCOSUR v přípravě dohody o přidružení (70 %),
3. Podpora procesu integrace MERCOSUR (20 %).

V současnosti se jedná o budoucí dohodě o přidružení. V Bruselu se konalo setkání MERCOSUR a EU 14. - 18.března 2011. Obě strany potvrdily své odhodlání jednat o ambiciózních dohodách o přidružení (Evropská komise, 2011).

Obchod MERCOSUR a EU

MERCOSUR je významným obchodním partnerem EU. V roce 2009 představoval obchod EU s MERCOSUR téměř tolik jako obchod EU se zbytkem Latinské Ameriky. V roce 2009 byla EU největším obchodním partnerem MERCOSUR (20,9 % celkového obchodu MERCOSUR). MERCOSUR byl v roce 2009 na 8. pozici mezi obchodními partnery EU (2,7 % celkového obchodu EU) (Evropská komise, 2011).

Tabulka 4.1. Hlavní obchodní partneři MERCOSUR (rok 2009)

Pořadí	Partner	% celkového obchodu
1	EU	20,9
2	USA	12,0
3	Čína	12,0
4	Brazílie	7,0
5	Argentina	7,0
6	Japonsko	3,0

Zdroj: vlastní úprava z http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf

V tabulce 4.2. lze vidět, že obchodní bilance EU s MERCOSUR je v posledních letech záporná. EU je totiž pro MERCOSUR na prvním místě ve vývozu zemědělských produktů, což představuje 19,8 % celkového dovozu zemědělských produktů EU v roce 2009.

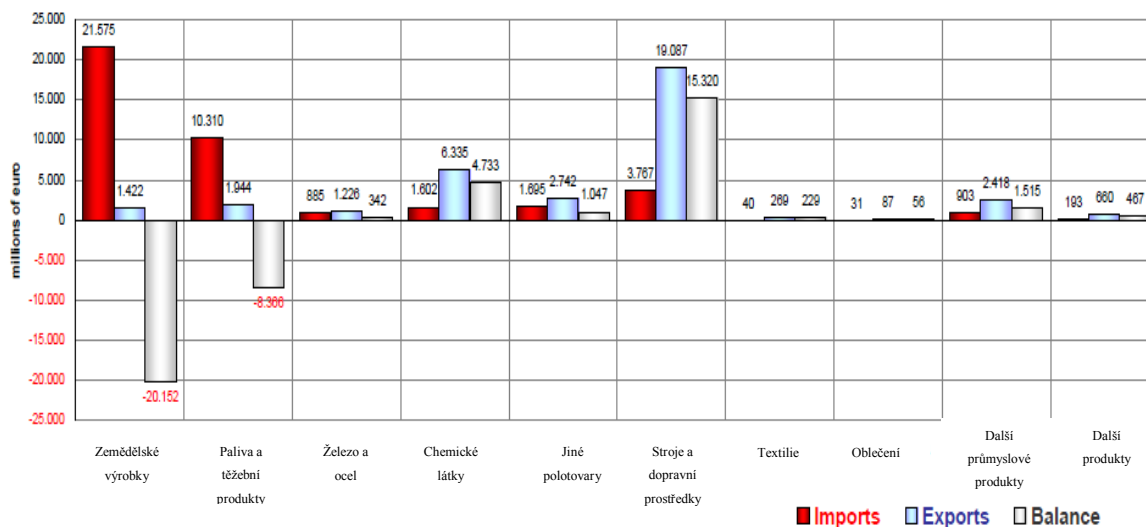
Tabulka 4.2. Obchod EU s MERCOSUR (v mld. EUR)

Rok	Import	Export	Rozdíl
2008	48,2	33,5	-14,7
2009	35,2	27,3	-7,9
2010	43,9	40,1	-3,6

Zdroj: vlastní úprava z http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf

Vývoz EU do MERCOSUR je zaměřen především na průmyslové výrobky, stroje, dopravních prostředků a chemické látky (viz graf 4.1.).

Graf 4.1. Obchod EU s MERCOSUR (rok 2010)

Zdroj: vlastní úprava z http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf

4.4. EVROPSKÁ UNIE A ANDSKÉ SPOLEČENSTVÍ

EU udržovala pravidelné styky s andskými zeměmi (Bolívie, Kolumbie, Ekvádor a Peru) od roku 1969, kdy byla založena Andská skupina (později Andské společenství). První dohodu o spolupráci uzavřela s těmito zeměmi v roce 1983, po ní následovala dohoda třetí generace v roce 1993, která se týkala hospodářské a obchodní spolupráce a rozvojové spolupráce a obsahovala doložku nejvyšších výhod.

Na setkání v průběhu vrcholné schůzky v Riu v roce 1999 nastolily andské země otázku možnosti uzavřít novou dohodu o spolupráci, která by měla širší působnost než dohoda z roku 1993. V roce 2002 v Madridu se obě strany rozhodly dohodu aktualizovat - nová dohoda byla podepsána v Římě v prosinci 2003. Nová ustanovení však nezahrnují liberalizaci obchodu, jak si původně andské země přály po vzoru dohod EU - Mexiko a EU - Chile. Jedním z cílů aktualizované dohody bylo vytvoření podmínek pro tzv. dohodu o přidružení „čtvrté generace“, která bude obsahovat ustanovení o volném obchodu a bude vycházet z výsledků kola jednání Světové obchodní organizace z Dohá a z pokroku, k němuž dojde v procesu integrace. Dohoda z roku 2003 rozšiřuje rozsah spolupráce o boj proti terorismu a nelegálnímu přistěhovalectví. Kromě toho institucionalizuje mechanismy politického dialogu, které byly vytvořeny v roce 1996. V prosinci 2006 požádala Komise Radu o mandát k zahájení jednání mezi EU a Andským společenstvím, které by mělo vyústit v dohodu o přidružení (Evropský parlament, 2011).

Pro *Regionální strategický dokument Andské společenství 2007-2013* EU poskytla 50 milionů EUR na podporu regionálního orientačního programu (RIP) ve 3 oblastech:

- regionální ekonomická integrace (40 %),
- sociální a hospodářská soudržnost (40 %),
- boj proti nelegálním drogám (20 %).

13. dubna 2011 byla podepsána dohoda mezi EU, Kolumbií a Peru. Tato ambiciózní dohoda, jejíž hodnota se odhaduje na půl miliardy EUR, vytváří vhodný rámec pro podporu obchodu a investic na obou stranách.

Obchod ANCOM a EU

EU je druhým největším obchodním partnerem Andského společenství (prvním jsou USA). V roce 2010 představoval obchod EU s Andským společenstvím 0,7 % světového obchodu. Obchod s EU tvořil 14 % obchodu Andského společenství v roce 2009 (viz tabulka 4.3.).

Tabulka 4.3. Hlavní obchodní partneři ANCOM (rok 2009)

Pořadí	Partner	% celkového obchodu
1.	USA	27,4
2.	EU	14,0
3.	Čína	9,0
4.	Brazílie	5,4
5.	Venezuela	3,7

Zdroj: vlastní zpracování z http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113469.pdf

Obchodní bilance je pro Evropskou unii s Andským společenstvím záporná (viz Tabulka 4.4.). V roce 2010 EU dovážela ze zemí Andského společenství především zemědělské produkty, paliva a produkty těžebního průmyslu.

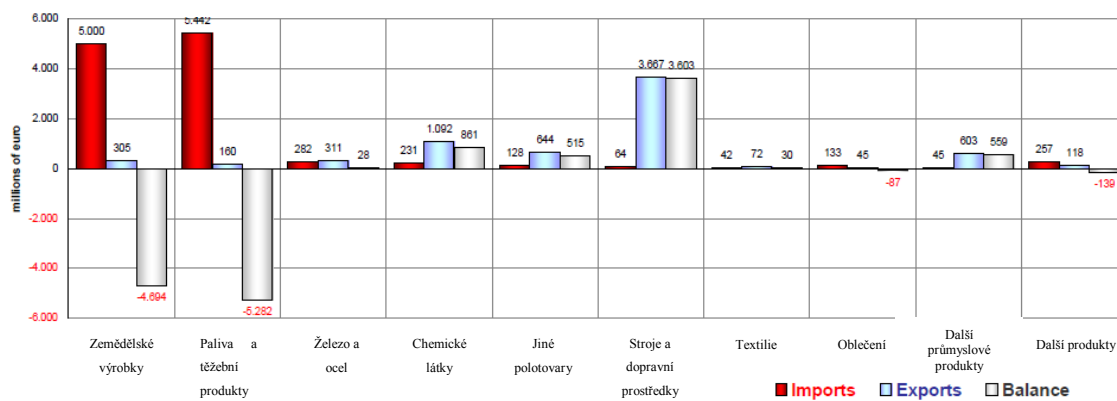
Tabulka 4.4. Obchod EU s ANCOM

ROK	Import	Export	Rozdíl
2008	11,3	7,0	-4,4
2009	9,3	6,1	-3,3
2010	12,2	7,9	-4,3

Zdroj: vlastní zpracování z http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113469.pdf

Vývoz EU tvoří převážně průmyslové zboží, stroje a dopravní prostředky a chemické výrobky (viz Graf 4.2.).

Graf 4.2. Obchod EU s Andským společenstvím

Zdroj: vlastní zpracování z http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113469.pdf

5. ZÁVĚR

V Latinské Americe existuje velké množství integračních seskupení. Společným rysem těchto seskupení byla vnitřní krize v období 60. – 80. let. Většina těchto seskupení měla také společné výrazné oživení integračních procesů v 80. letech různými ekonomickými reformami a opatřeními. Léta 90. se proto nazývají „renesancí integračních procesů“.

Za nejvýznamnější regionální integraci lze považovat Andské společenství, Karibské společenství a společný trh, Středoamerický společný trh a Jižní společný trh. Práce byla zaměřena zejména na Jižní společný trh a Andské společenství a jejich vztah s Evropskou unií.

Vztahy mezi Evropou a Latinskou Amerikou jsou datovány již od dob kolonizace v 16. - 18. století. Vliv Evropy, zejména Španělska a Portugalska, však nezanikl ani po získání samostatnosti, ale začal se snižovat a jejich úlohu částečně přebírají USA. Země Latinské Ameriky nepřijaly od Evropanů pouze jazyky, ale také kulturu, zvyklosti, politické modely i životní styl.

V současnosti jsou vztahy mezi Evropskou unií a Latinskou Amerikou vymezeny v základním dokumentu pro období 2007 - 2013 *Evropská unie a Latinská Amerika: globální hráči v partnerství*. V současnosti je také aktuální *Madridský akční plán* pro období 2010 – 2012, který je výsledkem posledního summitu v Madridu. Plán je zaměřen na klíčové oblasti: věda, výzkum a inovace, trvale udržitelný rozvoj, životní prostředí, regionální integrace, migrace, vzdělávání, zaměstnanost a celosvětový problém s drogami.

EU je v současnosti druhým největším obchodním partnerem a největším investorem v Latinské Americe. Evropská komise již financovala více než 450 programů za více než 3 mld. EUR.

Vztahy mezi EU a MERCOSUR byly institucionalizovány rámcovou dohodou z roku 1995. Dohoda položila základy politické spolupráce a jednání o zavedení volného obchodu mezi oběma stranami. V současnosti je spolupráce vymezena v dokumentu *Regionální strategický dokument MERCOSUR 2007 – 2013*, který poskytuje 50 mil. EUR zejména na posílení institucí MERCOSUR, podporu v přípravě dohody o přidružení a na podporu integrace. V březnu 2011 se začalo jednat o dohodě o přidružení.

Evropská unie byla v roce 2009 hlavním obchodním partnerem MERCOSUR, kdy tvořila téměř 21 % celkového obchodu MERCOSUR. MERCOSUR byl v roce 2009 na 8. pozici mezi obchodními partnery EU. Obchodní bilance je pro Evropskou unii záporná. EU totiž je pro MERCOSUR na prvním místě ve vývozu zemědělských produktů (téměř 20 %) a také má zápornou obchodní bilanci v oblasti paliv a těžebních výrobků. EU pak do států MERCOSUR vyváží zejména průmyslové výrobky, stroje a dopravní prostředky.

První dohoda o spolupráci EU a Andského společenství byla uzavřena v roce 1983. V současnosti je spolupráce vymezena v dokumentu *Regionální strategický dokument Andské společenství 2007 – 2013*, který poskytuje 50 mil. EUR na klíčové oblasti: regionální ekonomická integrace, sociální a hospodářská soudržnost a boj proti nelegálním drogám.

Evropská unie je po USA druhým největším obchodním partnerem Andského společenství. V roce 2009 tvořil obchod s EU 14 % celkového obchodu ANCOM. Obchodní bilance s Andským společenstvím je pro EU také záporná. Dovoz z Andského společenství se skládá zejména z paliv a produktů těžebního průmyslu a zemědělských produktů, EU zde vyváží zejména průmyslové zboží, stroje a dopravní prostředky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIŽNÍ ZDROJE

- ADAMCOVÁ, Lenka, GOMBALA, Ivo. 2001. *Regionální ekonomická integrace v Asii, Africe a Latinské Americe*. 1. vydání. Praha: VŠE v Praze – Fakulta mezinárodních vztahů, 2001. 117 s. ISBN 80-245-0152-X.
- ADAMCOVÁ, Lenka, NĚMEČKOVÁ, Tereza a kol. 2009. *Rozvojová ekonomika*. 1. vydání. Praha: VŠE v Praze, 2009. 346 s. ISBN 978-80-245-1515-1.
- BAAR, Vladimír. 2006. *Vnější vztahy Evropské unie. Geoekonomické a geopolitické aspekty jejich makroregionální diferenciace*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. 197 s. ISBN 80-7368-142-0.
- CIHELKOVÁ, Eva. 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 709 s. ISBN 80-7179-804-5.
- CIHELKOVÁ, Eva a kol. 2002. *Světová ekonomika: regiony a integrace*. 1. vydání. Praha: Grada publishing, spol. s r.o., 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6.
- CIHELKOVÁ, Eva a kol. 2009. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 273 s. ISBN 978-80-7400-155-0.
- CIHELKOVÁ, E., FRAIT, J., VARADZIN, F., MACH, M., BRŮŽEK, A., ŽAMBERSKÝ, P. 2008. *Mezinárodní ekonomie II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 258 s. ISBN 978-80-7400-054-6.
- HONOVÁ, Iva. 2006. *Mezinárodní ekonomická integrace*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 46 s. ISBN 80-244-1458-9.
- JENÍČEK, Vladimír a kol. 2010. *Vyvážený rozvoj. Na globální a regionální úrovni*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 132 s. ISBN 978-80-7400-195-6.
- LEBIEDZIK, Marian, MAJEROVÁ, Ingrid, NEZVAL, Pavel. 2007. *Světová ekonomika*. 1. vydání. Brno: Computer press, a.s., 2007. 280 s. ISBN 978-80-251-1498-8.
- MAJEROVÁ, Ingrid. 2007. *Mezinárodní integrační procesy*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě - Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2007. 125 s. ISBN 978-80-7248-420-1.

- SMĚLÍKOVÁ, Edita. 2010. *Ekonomická geografie Asie, Afriky a Latinské Ameriky*. 1.vydání. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2010. 161 s. ISBN 978-80-7375-440-2.
- TOUŠEK, Václav; KUNC, Josef; VYSTOUPIL, Jiří a kol. 2008. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.
- WAIŠOVÁ, Šárka a kol. 2009. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 507 s. ISBN 978-80-7380-232-5.
- WAIŠOVÁ, Šárka a kol. 2007. *Atlas mezinárodních vztahů. Prostor a politika po skončení studené války*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 158 s. ISBN 978-80-7380-015-4.
- ZLÝ, Bohumír. 2006. *Teorie mezinárodní ekonomické integrace*. 2. vydání. Karviná: Slezská univerzita v Opavě - Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2006. 142 s. ISBN 80-7248-376-5.
- ZLÝ, Bohumír. 2009. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. 1.vydání. Brno: Tribun EU, 2009. 284 s. ISBN 978-80-7399-719-9.
- ZLÝ, Bohumír a kol. 2004. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. 1.vydání. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2004. 234 s. ISBN 80-248-0592-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Andean community. 2011. *About us* [online], 2011 [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.comunidadandina.org/ingles/who.htm>>.
- Aktuálně CZ. 2009. *Před 40 lety vypukla unikátní válka. Začala fotbalem* [online], 2009 [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/clanek.phtml?id=642325>>.
- Britské listy. 2008. *Integrace Karibiku a Latinské Ameriky pokračuje – pod hesly o „sociální spravedlnosti“* [online], 2008 [cit. 2011-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://blisty.cz/art/44338.html>>.
- Caribbean Community. 2011. *The CARICOM Single Market and Economy* [online], 2011 [cit. 2011-04-23]. Dostupný z WWW: <http://www.caricom.org/jsp/single_market/single_market_index.jsp?menu=csme>.

Council of the European union. 2010. *Madrid action plan* [online], 2010 [cit. 2011-04-25].
Dostupný z WWW:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/114540.pdf>.

Department of Foreign Affairs, Republic of South Africa. 2003. *Indian Ocean Rim association for Regional Cooperation* [online], 2003 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW:
<<http://www.dfa.gov.za/foreign/Multilateral/inter/iorarc.htm>>.

European commission. 2007. *Andean community regional strategy paper 2007 - 2013* [online], 2007 [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW:
<http://eeas.europa.eu/andean/rsp/07_13_en.pdf>.

European commission. 2007. *Latin America regional programming document 2007 - 2013* [online], 2007 [cit. 2011-04-05]. Dostupný z WWW:
<http://eeas.europa.eu/la/rsp/07_13_en.pdf>.

European commission. 2007. *Mercosur regional strategy paper 2007 - 2013* [online], 2007 [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW: <http://eeas.europa.eu/mercosur/rsp/07_13_en.pdf>.

European commission: Trade. 2010. *Mercosur* [online], 2010 [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/regions/mercosur/>>.

European commission. 2011. *Mercosur - trade* [online], 2011 [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf>.

European commission: *Andean community - trade* [online], 2011 [cit. 2011-04-25].
Dostupný z WWW:
<http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113469.pdf>.

Euroskop. 2011. *Evropská unie a svět* [online], 2011 [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW:
<<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet>>.

Evropská Komise. 2009. *Evropská unie v České republice* [online], 2009 [cit. 2011-03-22].
Dostupný z WWW:
<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/09726_cs.htm>.

Evropská komise. 2011. *Latinská Amerika: Evropská komise obnovuje svou strategii* [online], 2011 [cit. 2011-03-20]. Dostupný z WWW:
<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do>>.

Evropský parlament. 2010. *Návrh zprávy o strategii EU ve vztazích s Latinskou Amerikou* [online], 2010 [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW:

<http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afet/dv/803/803367/803367cs.pdf>.

Evropský parlament. 2006. *Zpráva o hospodářských a obchodních vztazích mezi EU a unií Mercosur za účelem uzavření meziregionální dohody o partnerství* [online], 2006 [cit. 2011-03-23]. Dostupný z WWW:

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2006-0302&language=CS>>.

Grupo de Rio. 2006. *Grupo de Rio* [online], 2011 [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://grupoderio.org/>>.

KRÁL, David. Euroskop. 2011. *Evropská unie a svět* [online], 2011 [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

Latin American Integration association [online], 2008 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.aladi.org/nsfaladi/arquitect.nsf/VSITIOWEB/paises_miembros>.

NEVES, Pedro: Evropský parlament. 2008. *Latinská Amerika* [online], 2008 [cit. 2011-03-20]. Dostupný z WWW:

<http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7247_cs.htm>.

PRESSEUROP. 2010. *Dohody v časech krize* [online], 2010 [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/255981-dohody-v-casech-krize>>.

Sistéma Económico Latinoamericano. 2011. *Estados miembros* [online], 2011 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW:

<<http://www.sela.org/view/index.asp?ms=258&pageMs=26208>>.

TRAXLER, Jan. 2008. *Finanční magazín: investiční a ekonomický potenciál Jižní Ameriky*. [online], 2008 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW:

<<http://www.finez.cz/odborne-clanky/detail/ekonomicky-a-investicni-potencial-jizni-ameriky/>>.

Velvyslanectví České republiky v Buenos Aires. 2011. *Obchodní a ekonomické vztahy s Latinskou Amerikou* [online], 2011 [cit. 2011-03-11]. Dostupný z WWW:

<http://www.mzv.cz/buenosaires/cz/obchod_a_ekonomika/obchodni_a_ekonomicke_vztahy_s_latinskou/index.html>.

SEZNAM ZKRATEK

- AEC - Africké hospodářské společenství
- ASEAN – Sdružení národů jihovýchodní Asie
- CACM – Středoamerický společný trh
- CARICOM – Karibské společenství a společný trh
- CEFTA – Středoevropská dohoda o volném obchodu
- CEMAC – Středoafriké hospodářské a měnové společenství
- COMESA – Společný trh východní a jižní Afriky
- ECOWAS – Hospodářské společenství západoafričských států
- EU – Evropská unie
- FTAA – Celoamerická zóna volného obchodu
- GCC – Rada pro spolupráci v zálivu
- LAFTA, ALALC – Latinskoamerické sdružení volného obchodu
- LAIA, ALADI – Latinskoamerické sdružení pro integraci
- MERCOSUR – Jižní společný trh
- NAFTA – Severoamerická dohoda o volném obchodu
- OPEC – Organizace států vyvážejících ropu
- SAARC – Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci
- SACU – Jihoafrická celní unie
- SADC – Rozvojové společenství jižní Afriky
- SELA – Latinskoamerický ekonomický systém
- UEMOA – Hospodářská a měnová unie západní Afriky
- UMA – Arabská unie Maghrebu

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

OBRÁZKY

3.1. Latinská Amerika

3.2. ALADI

3.3. SELA

3.4. CACM

3.5. CARICOM

3.6. ANCOM

3.7. MERCOSUR

GRAFY

4.1. Obchod EU s MERCOSUR (rok 2010)

4.2. Obchod EU s ANCOM (rok 2010)

TABULKY

3.1. Základní charakteristika vybraných států Latinské Ameriky

3.2. Makroekonomické ukazatele vybraných států Latinské Ameriky

4.1. Hlavní obchodní partneři MERCOSUR (rok 2009)

4.2. Obchod EU s MERCOSUR

4.3. Hlavní obchodní partneři ANCOM (rok 2009)

4.4. Obchod EU s ANCOM

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě 11.5.2011

.....
Simona Čichoňová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Pěkníkova 126/12

74801 Hlučín - Darkovičky